Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1,950 Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՓԵՏՐ. 18—3 ՄԱՐՏ 4 ԶԻԼՀԻՃՃԷ, 1320—18 ՇՈՒՊԱԹ 1318 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
اينجى بريه‌وسياسى غزته . صاحب امتياز و مدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه‌سى باب عالى جاده‌سى نمره ٢٣-٢٥
اداره مخصوصه ده‌در

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Alı Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

Ս. ԱՐԻՒՔՁԱՐԹԻ ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ

ՀՕՐ ՄԸ ԽՕՍՔԵՐԸ

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ ՊԱՀԱՆՋԸ

Բիւզանդիոն-ի Վարչութենէն կ'իմանամ, սիրելի ընթերցող, թէ անցեալ Մեծ Պահքի մեր «Աշխարհաժողով Քարոզ»ները արժանացեր են ձեր ուշադրութեան ; թէ գրեթէ մը ձեւով անոնց արտատպումը խնդրողներ ալ եղեր են, եւ աղէն ամիսներ առաջ պատւեր է այն ուր գրութիւնները պարունակող թերթերուն հաւաքածոն Տպարանին մէջ, եւ գաւառի քանի մը Գործակալութիւններու խնդրանքին ժխտական պատասխան միայն դրկուեր է անցեալ տարի :

Ենթադրելով հանդերձ որ թերթին Տնօրէնութիւնը, այս ողոքիչ յայտարարութիւններով, պարզապէս հաճելի մ'ընել ուզած ըլլայ ինձ, եւ գիտնալով իսկ որ լրագրի եւ հանդէսի վարիչներ, իրենց հանելի երեւցող գրողները գոհ ընելու համար, ճշմարտութիւն ստեղծել — եւ մինչեւ իսկ խողովակերը խեղաթիւրել — գիտեն, բայց, այսպէս թէ այնպէս, ինքզինքս հաչալեր ուած կ'զգամ՝ այս տարուան Մեծ Պահքին ալ ձեզ հետ խօսակցութիւններու շարք մը սկսելու, որուն մտիկ կ'ընէք, եթէ ախորժ զգաք. ապա թէ ոչ, փա՛ռք Աստուծոյ, թերթը մեծ է. մանաւանդ թէ մեծցեր է անցեալ Մեծ Պահքէն ի վեր. նիւթի պակասութիւն չկայ, ո՛չ ալ գրողի, եւ քան չէք կորսնցներ՝ անցնելով յաջորդ յօդուածին, տնտեսական թէ սեղանաւորական, գրական ու ընկերային, վիպային կամ գիտական, տեղային եւ գաւառային, Եւրոպական, նաեւ Կովկասեան :

Եւ եթէ անոնցմէ էք որ շաբթուան մէջ ընդունելութեան համար որոշեալ օրեր, որուն մէջ ալ ընտանեկան համար սրահ ժամեր ունենալ կը չփրեն, թերեւս դժգոհ չըլլաք կանխաւ լսելով որ այս Մեծ Պահքին, փոխանակ երկուշաբթի, երեքշաբթի օրերը պիտի տեսակցինք. եւ թէ, մեր չորս կողմը քարոզիչներ տարածած ըլլալով, որով քարոզի խօսքն պակաս, հրապարակ ալ նուազած է, ներկայ Մեծ Պահքին ո՛չ այնքան քարոզ, որքան « ՀՕՐ ՄԸ ԽՕՍՔԵՐԸ » պիտի լսէք այս էջերէն. — Հօր մը՝ իրական, վաւերական, որ զաւակներ մեծցուցեր եւ կրեր է, ո՛չ թէ երեւակայական՝ հիմնականը հրապարակը լեցնող կարգ մը այր կամ կին, մանչ թէ աղջիկ գրողներու տարիքին, սեռին, նոյն իսկ գոյութեան պէս :

* * *

Այսօր ալ աչքէ անցընելով նախընթաց Մեծ Պահքի «աշխարհական քարոզ»ներուն շարքը, կ'անդրադառնամ որ գրեթէ միայն մեզ երիտասարդ բարեկամներուն խօսեր ենք, կեանքի փորձառութեան մաս մը բաժնելով անոնց խորհրդածութեան, եւ յաջողագոյն պայմաններու մէջ կեանքի ասպարէզը թեւակոխելու միջոցներուն վրայ խօսելով անոնց : Բայց մինչ մեր աղջիկները նուա՞զ կ'կարօտին առաջնորդութեան : Դիտեցէք մանաւանդ որ երբեք աղջիկներու խնդիրն հիմնականօրէն չափ ատեն կամ այժմէութիւն չէր ունեցած մեր մէջ : «Ամէն ընտանիք որ ինքզինք կ'յարգէ» կ'ատենոր իր աղջիկ զաւակներուն լաւագոյն կրթութիւն մը տալու հոգածութեամբ : Ուր որ աղջիկներու համար քիչ չատ բարձրագոյն վարժարան մը կայ, վստահ էք հոն գտնելու բազմաթիւ Հայուհիներ : Մեր նախակրթարաններուն մէջ բոլոր վերի կարգերը լեցնողներն աղջիկներն են, ո՛չ թէ մանչերը : Բերայի Հայոց գլխաւոր դպրոցը մեծագոյն թիւն ունեցաւ աշակերտուհիներու՝ յորմէ հետէ նախակրթարանի բարձրագոյն եւ լրացուցիչ դասընթացքն հաստատեց աղջիկներու համար : Իրենց աղջիկ զաւակներուն համար բազմատեսակ դաստիարակութեան մը հոգալը պաչարուած, ծնողք խտիր չեն դներ ազգութեան ու կրօնի, եւ նոյն յօժարութեամբ կ'դիմեն Ամերիկացիներուն ու Անգլիացիներուն բողոքական հաստատութեան, ինչպէս Լատին Մայրապետներու կաթոլիկ կրթութեան : Ամենքն ալ կ'տեսնեն որ ժամանակիս Հայ երիտասարդներն իրենց նախորդներուն լոկ Հայ—Թաղային դպրոցի ուսմունքովը չեն ըլլար, եւ ծնողական բնազդը կ'իմացնէ իրենց թէ այս երիտասարդներուն ապագայ կենակիցներն արտաքին կրթութեամբ ալ անոնցմէ չատ վար մնալու չեն : Իբր քսան եւ հինգ տարի առաջ, երբ մեր մէջ առաջին անգամ կ'յուզուէր «Ֆէմինիզմ»ի խնդիրը, կարծիք յայտնողներ գտնուեցան թէ Հայ երիտասարդը մինչ նախանձեծ

պիտի սեպէ որ իր ապագայ կինն ընտանեկան կարգ ու սարքէ, տանտիկնութենէ հասկնայ, հոգ չէ որ ուսումնական չըլլայ : Այսպիսի աղջիկ մը, եթէ դրամօժիտ ալ ունէր, ապահով էր լաւագոյն ամուսինը քաշելու իր կեանքին մեծագոյն վիճակահանութեան անծանօթին մէջէն, քան իր ուսեալ զարգացեալ ընկերուհին, որուն ձիրքերն այնքան անմիջական կիրարկումն օգտակար չէին :

Հայ ընկերութեան մէջ այսօրուան ըմբռնումը, — գէթ Կ. Պոլսոյ պէս մեծ քաղաքներու համար, — բաւական կ'տարբերի այդ պարզ խոհականէն : Արդի երիտասարդներուն համար, կատարեալ ընտրելին ա՛ն է որ ուսմունքի անզեղչելի չափ մը միացուցած ըլլայ տան գործերու վարժութեան հետ, որուն հրապարակներն աւելցուցած ըլլայ գեղարուեստի ա՛ ւ է ճիւղ մը, եւ որ բոլորովին չունենայ մը չըլլայ : Իրաւ, ամէն աղջկան ձիրքը չէ հարուստ ծնողքի զաւակ ըլլալ, բայց ամէնուն ալ դիւրամատչելի է նախանձելի կրթութիւն մը ստանալ՝ իրենց անձնական ջանադրութեամբ, ինչպէս եւ տարուէ-տարի հայթայթուած դիւրութիւններով դպրոցներու մէջ : Որպէս զի աղջիկ մը ֆրանսերէն կամ անգլիերէն կարդալ եւ խօսիլ սորվի, ծնողքն այսօր անպատճառ պէտք չունին զանոնք մէջ դասատու եւ վարժուհի պահելու : Քսան տարի առաջ, Կ. Պոլսոյ ամէնէն կարեւոր Թաղային դպրոցը, Մայր—Վարժարանը, ֆրանսերէնի մէ՛կ ուսուցիչ միայն ունէր իր ամէնէն զարգացած աշակերտներուն համար, որոց մէջէն ելած են Պոլսեցի գրագիտներ, հաչւեակալներ, մեծ վաճառատուններու Թղթակցութեանց ճիւղի քարտուղարներ, եւն. : Այսօր ունինք Թաղային դպրոց ուր միայն աղջիկներու բաժինը ֆրանսերէնի չորս տարբեր ուսուցիչ կ'պահէ, երկուքն օտարազգի ըլլալու պայմանաւ : Դաշնակի դասն ալ մեր գլխաւոր դպրոցներէն անբաժան է հիմա : Վերջապէս, ծնողք եւ Թաղականք, ամենքս կ'զգանք թէ ժամանակիս մեծ պահանջն է աղջկանց բարձրագոյն կրթութիւնը, եւ մանաւանդ, զարգարուն կրթութիւնը :

* * *

Ես կ'հաւատամ որ դասատուներու մէջ քաղաքական լաւագոյն մայրերը պիտի ըլլային տակաւին այն Հայ աղջիկներն որք իրենց մայրենի լեզուն միայն դաս առեր են, որք դպրոցի մէջ սիրեր են ընթերցմունքները, պաչտեր են իրենց Եկեղեցին, եւ յետոյ մայրենի լեզուն իրենց զաւակներուն սորվեցնելու փափաքն զգացեր են, տանը մէջ ալ սորվեր են տանտիկնութեան, առողջապահութեան, մաքրութեան եւ ... վարժութիւններ, զոր կատարելագործեր են իրենց կարդացած գիրքերով :

Բայց ժողովուրդներն իրենք իրենց մէջ, կամ իրենք իրենցմով միայն չեն ապրիր : Պէտք ունին նաեւ ի նկատ առնելու միջավայրն ու շրջավայրը : Եւրոպայի մտաւորութիւնը կեանքի տարբեր խաւարներ, կամ գոնէ կենցաղավարութեան տարբեր ձեւեր պարտադիր կ'ընէ : Արեւմտեան այսպիսի մեծ քաղաքներու մէջ, միջին դասակարգէն Հայ աղջկան մը կրթութիւնը թերի պիտի համարուէր եթէ արեւմտեան լեզու մը եւ Գեղարուեստի գո՛նէ միակ ճիւղ մը չյամանդակէր : Աւելորդ է ուրեմն խնդիր յարուցանել թէ մեր աղջիկներն ի՛նչ պէտք առնեն Գոլլէճներէն եւ Դպրոցներէն : —Այս դանդաղը չատոնց լուծեր, բայց պատասխանն ալ, գործնականապէս, ի վաղուց տրուած լինցած է :

Հետեւապէս, իմ պահանջումս, յանուն «գործնականութեան», այն պիտի չըլլար թէ մեր աղջիկներուն կրթութիւնը պարզենք, թեթեւցնենք, ի բաց թօթափելով ինչ որ զուտ հայկի չէ :

Պարզամտութեան այս ձեւն այլ եւս հնցած կամ խորթ կուգայ մեր ըմբռնումներուն :

Բայց թէպէտ չատ հեղ պահանջուած, մինչ արդարայի չէ միթէ սկզբնէ թէ մեք զմեզ բաւերով չխաբենք, եւ երբ մեր աղջիկներն հայերէն մ'իսկ ազէկ չեն սորվեր,

չկարծենք թէ անոնք եւրոպական եւ գեղարուեստական դաստիարակութիւն մը կ'ստանան :

Զարմանալի չէ՞ տեսնել դպրոցէ ելնելու տարիքին հասած աղջիկներ որք հայերէն հասուած մը ուղիղ առոգանութեամբ չեն կարդար, — այն առոգանութեամբ որ մտիկ ընելն հաճոյքի մը պիտի վերածէր, ո՛չ թէ յոգնութեան պիտի տանէր, — եւ անսխալ չեն ուղղագրեր, ա՛ն աստիճան որ «Ֆեմինիզմ»ի յայտնի հակառակորդ մը կ'հաւատայ ինձ թէ Օրիորդ-Էլո-Բեան էջ-կան ...ու համար չէ եղած. — քանի մը զոր ինք վճռական ապացոյց կ'սեպէր իգական ուղեղին նուազ կչռելուն : Բայց յանցանքը տակա՞ն է թէ մեր դասատուութեան կրթական, երբ աղջկանց կողմէ հայերէնն աւելի տկար կ'երեւի քան մանչերուն կողմը, մինչ հազար պատճառներ կային որ հակառակն ըլլար ճչտիւ : «Ես ինչ ընեմ այսքան կնկատար եւ կցկտուր ուսմունք մը», կ'ըսէր ինծ դեռ աղջի օրը բարեկամ մը, ան ալ հայր մը, որ կ'գանգատէր իր Թաղին դպրոցէն : Գալով իմ փորձառութեանս, կ'տեսնեմ որ մեր աղջկանց դպրոցներուն մէջ

Դրաբարը ղոհուած է աչխարհաբարին. —

Աչխարհաբարը զոհուած է ֆրանսերէնին, —

Ֆրանսերէնը զոհուած է դաչնակին. —

Եւ սամիտկնութիւնը զոհուած է ըլլպոյին :

Դրաբարի չեն աչխատած. որովհետեւ աչխարհաբար սովրած են : Բայց աչխարհաբարն ալ վայելելու կիրպով մը չեն կարդար, ձամ չեն առներ իրենց ընթերցումներէն, բայց ի վէպերէն. որովհետեւ ընթերցումի աւելի օգտակար նիւթեր ընտրելու ժամանակ չեն ունեցեր, քանի որ ֆրանսերէնի դասը կար : Բայց ֆրանսերէնի վրայ լուրջ աչխատութիւն մը տալու կարող չեն եղած, զի դաչնակի դասը պատրաստելու պէտք ունէին : Իսկ տան մէջ՝ ո՛չ մէկ աչխատութիւն կատարած են : Զեն օգնած իրենց Մօր որ անոր պէս տանտիկին մ'ըլլային. զի դպրոցը կ'գրաւէր իրենց բոլոր ժամանակը :

* *

Այսպիսի դաստիարակութեան մը համար եթէ կ'ուզէք բսէք որ նոր պահանջումներուն համապատասխան դաստիարակութիւն մ'է : —Աւելի դիւրին է Մեծ Պահքի մէջ կանուչ խոստով կչտանալ, քան այս ձեւական խօսքերով ապահովել մեր աղջիկներուն համար պահանջուած կրթութիւնը :

Անչուչտ պիտի չատարկուի թէ ես մեր դպրոցներուն ծրագրերն տարտղնելինէն վեր պահանջում մը կ'ընեմ : Գանգատողներուն դէմ ամենագօրաւոր փաստը, թէ մեր նիւթական միջոցներուն ներածէն աւելի կ'պահանջեն, ինծ դէմ ի մէջ պիտի չբերուի հարկաւ. որովհետեւ կ'հաստատեմ վիճակ մը որ դատապարտելի համարուած է նոյն իսկ մեր ազգի յայտագրերով : Ո՛չ ապաքէն տարիներ վերջին քննութիւնք ցոյց տուին աղջկանց դասարաններուն մեծագոյն մասին ...կարութիւնը : Հետաքրքրական յայտնութիւններ միթէ չեղա՞ն խօսելէ համար տարագրուած «շրջանաւարտի» վկայականներու. —Մեք առ հասարակ ա՛յնքան ներողամիտ ժողովուրդ մ'ենք, եւ սիրուն, յուսալից, ուչիմ աղջիկներու դասակարգի մը համար մանաւանդ ներողամիտ ըլլալն ա՛յնքան բնական է իրենց երեց եղբայրներուն : Նոյն իսկ ուսուցչական վկայականի համար ներկայացողներուն մեծագոյն մասին անհաչտպալի խակութեան վրայ բէ-տե խօսքեր միթէ չըրուցուեցա՞ն «Բրոնիկ»ներու մէջ : Ինչէ՞ն այս խառնապահանջութիւն, եթէ մեր դպրոցներուն եղանակաւոր եւ ուսումներու մակարդակը թօղլատու չհամարուէին աւելին եւ ինդրելու : Կարեւորն այն չէ որ մեր աղջիկներն աւելի չատ բաներ գիտնան, այլ ինչ որ կ'ենթադրուի թէ դաս առեր են՝ աւելի ազէկ սորված ըլլան : Բայց մեք նոյն իսկ ուսուցիչներուն համար աչք գոցելով, յանձնարարականներու ոյժով վկայականներ բաչխելով, մեր համբերատարութեան ապացոյց տուեր ենք :

Ըստ իս, մեր աղջկանց կրթութեան հիմը պէտք էր կազմէր լուրջ ընթերցասիրութեան զարգացեալ ճաչակ մը : Աղջիկները, իրենց առաջիկայ կեանքին մէջ, իրենց եղբայրներէն աւելի ժամանակ պիտի գտնեն ընթերցումի տալու : Բնական է այս. քանի որ դպրոցէն ելնելէն ետքը, հաւանական է որ քանի մը տարիներ ունենան՝ անբաժան եւ անխախտ ընծայելու իրենց ինքնակրթութեան : Ուրեմն, լուրջ ընթերցասիրութեան ճաչակն եթէ կազմուած ըլլայ իրենց մտքին ու սրտին մէջ, չատ բաներ ինքնին պիտի կարդան սովրին, եւ կարենան աւելի յառաջ տանիլ մեղել իմացական զակութիւնը, քան իրենց եղբայրներն որք այն դասընթացքէն ետքն ուղղակի գործի մտած են : Ինծ կ'թուի թէ դպրոցը պէտք է նախապատրաստութիւնն ըլլայ սոյն բաղձալի ժամանակամիջոցին, որ պիտի գրաւուի ընդ մէջ դպրոցական տարիքին եւ այն շրջանին ուր աղջիկներն սկսին իրենց բուն կեանքի կոչումին : Եթէ իրենց հետը դպրոցէն բերած ըլլան աւելի որոշեալ նըրագոյն ճաչակներ, վստահաբար կրնանք ըսել թէ իրենց հոր տան մէջ անցընելիք յետագայ տարիները պիտի արդիւնաւորուին մեծապէս, բաժնելիք Հայ ամկիններու ապագայ դասակարգ մը կազմելու համար : Բայց եթէ դպրոցէն մի միայն վէպ կարդալու ճաչակն առած ըլլան, եթէ աւելի կարեւոր ընթերցումներու համար իրենց միտքը բացուած չըլլայ, իմ փորձէքով պիտի չտեսնենք մեր երեւակայած բարձր եւ զարգացեալ նկարագրի տէր մայրերու սերունդ մը :

Միւս կողմէ, քանի որ եւրոպական լեզու մը եւ գեղարուեստի ճիւղ մը անբաժան մասը կ'նկատուին մեր այժմեան իգական կրթութեան, աւելի՛ ազէկ է որ անոնք աւելի կանուխ սկսուին, վարժութիւնը կատարեալ ընելու համար այն տարիքին ուր պիտի կարենան տան մէջ օգտուիլ իրենց դպրոցական աչխատութիւններէն : —Զգուշապարտենք այն ծնողքներէն որք ֆրանսերէնի կամ անգլիերէնի խօսելավարժութիւն եւ կամ պարման կ'նկատեն իրենց զաւակներուն օտար լեզուներ սովրելուն. զի վերջապէս խօսելավարժութիւնն ամէնէն գործնական, չօչափելի ձեւն է ո՛ւ եւ է լեզու մը սովրելուն, եւ միայն մե՛ք ենք որ Բերականութեան չոր դասերը տակաւին իբրեւ նպատակ մը կ'նկատենք, փոխանակ մի միայն վաղանցիկ միջոց մը համարելու : Մնաց որ, խօսելավարժութիւնը կարեւոր է ապագայ մօր համար, քանի որ ասոր գլխաւոր դերը պիտի ըլլայ իր ապագայ զաւակներուն տալ նոյն լեզուին կիրթ վարժութիւնը, աչխարհիկ ասպարէզներու համար, որով մօր վարժութիւնն ուղղապէս կարեւոր պիտի ըլլայ կազմուելիք ընտանիքին ապրուստի նիւթական խնդրին համար ալ : Զգանդատինք ուրեմն թէ «մեր աղջիկներն ի՛նչ պիտի ընեն գաղղիերէն խօսիլը, միթէ գլոսաչրջիկներու թարգման պիտի ըլլան» : —Բայց ի՛նչ գիտենք որ ի՛նչ պիտի ըլլան իրենց ապագայ զաւակները :

Աղջկանց դպրոցներուն մէջ ուրիչ հիմնական պակաս մը, ըստ իս, կրօնի եւ բարոյականի դասախօսութեան լոկ ձեւական վիճակն է : Ս. Գրոց եւ Եկեղեցւոյ խորհուրդներու դոց գրուցուած կարգ մը պարտաւորիչ կամ հարեւանցի դասերէ անդին, աղջիկներուն սիրտը չխօսիլ, հոգին կազմող բան չկայ հոն : Աչակերտուհիներուն աւելի միտքը, կամ միայն լեզուն

զարգարելու կ'միտի մեր մէջ իգական դաստիարակութեան արդիւնքը : Դրացիներուն տան կ'գտնենք բաւական ուսեալ օրիորդներ, որոց սակայն բարեպաշտութիւնը, կարգապահութիւնը, խոնարհամտութիւնը, համեստութիւնը, ծնողասիրութիւնը, նոյն իսկ ընկերասիրութիւնն ո՛չ միայն աւելցած, զարգացած չեն ըլլար դպրոցի այս երկարատեւ կեանքով ու վարժութիւնով, այլ, լաւծիս նայելով, չատ հեղ զգալապէս պակսած նուազած կ'ըլլան : Իրաւունք ունինք ակնկալելու որ սոյն կրթութեան Թերին դպրոցի մէջ դարմանուի, մինչդեռ երեւցածն այս է որ աչակերտուհիք դպրոցի մէջ աւելի կամ նուազ վրայ կուտան ինչ որ իրենց հետ տանէն տարած էին՝ իբրեւ մայրական հոգածութեան արդիւնքը : Այս մչտատեւ թերութիւնը մեր աչքէն պիտի չկրնային վրիպելնել ամէնէն փայլուն քննութիւնները, եւ Ուսումնական Խորհրդոյ ատեան կամ Պատրիարքարանի մէջ սարքուած ամէնէն բազմամբոխ հանդէսութիւնները : Ամէնէն աւելի սիրելով հանդերձ ընտանեկան բարեպաչտութեան եւ ծնողական դաստիարակութեան անփոխարինելի պետանութեան եւ անգնահատելի կարեւորութեան վրայ, կարծեմ թէ բոլոր ծնողքներն իրաւունք ունին պահանջելու որ մեր դպրոցներուն մէջ քիչ մ'աւելի իրական ըլլայ մանաւանդ աչակերտուհիներուն կրօնային ու բարոյական կրթութիւնը, գոնէ հակակչռել կարենալու համար սկեպտութեան կամ հոգեւոր անտարբերութեան սերմերը զոր ներկայիս մէջ չատեր իրենց հետ կ'բերեն դպրոցական յարկերէն :

Քանի որ մեր խօսակցութեան նիւթն աւելի մեր աղջիկներուն վրայ պիտի ըլլայ, սիրելի ընթերցող, Գեղարուեստի հրապոյրներուն պիտի անդրադառնանք վերստին : Բայց ան որ կ'ըսէ Հայ աղջիկներուն հոգիին ազնուացումը, կարծեմ Գեղարուեստն ալ միասին կ'ըմբռնէ : Կիրթ, ազնիւ, բարձր ճաչակը կարի հաղուադէպ է որ մեղմանչական կամ գձուձ ըլլայ : Զար խորհուրդը, անազնիւ վարմունքը, աղտոտ գործն անհաչտ են գեղարուեստով նրբացած, փափկացած, զարգացած ճաչակին հետ : Ուստի, թո՛ղ իր ընկերական նչանակութիւնը, իր արուեստական կարեւորութիւնը, անհաչիւ անկախութիւնն երաչխաւորող իր մեծարժէք պիտանութիւնը, ես Գեղարուեստը պիտի պահանջէի իր բարոյական օգտակարութեան համար, իր հոգեբանական ազդեցութեան համար՝ ազնիւ տպաւորութիւններու ի մնէ տրամադիր մեր աղջիկ զաւակներուն մէջ գոյացնելու համար մաքուր եւ վեհողձիկ նկարագիր մը, եւ լրացնելու, կատարելագործելու համար անոնց հոգեկան դաստիարակութիւնը :

Ես ալ ըսեմ ինչ ըսել պիտի ուզէի, պարտէզ ալ կըսէն թէ երեխաներուն արդիւնքներն արհամարհելու դրութեան ժուժկալութեամբ մաքրուիլ, եւ ներսի կեանքով ...ը ջրի թարմ ամսուն վրայ մը կ'խծբծեն, ...ին. ուր որ կ'փնտռեն կերակուր եւ խնդիր ... Ես ըսի, ես պիտի ըսեմ, թէ ՀԱՅ ԱՂՋԻԿԸ Սանկ ըլլալու են :

Զեմ կրնար ըմբռնել մայրական սիրոյդ մեծութիւնը : Մարմնացեալ պահապան հրեչտակ մ'եղար դուն որ կեանք տուիր ինծ, երբ նորածին էի. ակր ոփանելիր սրտիս ծալքերուն մէջ, եւ դէմքիս վրայ կրցար սաւերծել ժպիտը, ո՜հ, սիրոյ արտայայտութիւնը : Առանց քու կենսատու ժպտիդ, ծաղիկի նման պիտի խամրէի օրօրոցիս մէջ. առանց քու խնամքիդ, իբրեւ անտէր, փողոցներուն մէջ պիտի թափառէի պատառանկութեանս շրջանին մէջ. առանց քու խնամքներուդ եւ արցունքիդ, մոլութեան ճիրաններուն մէջ կ'մակաք դարձած՝ ժամանակէն չա՛տ առաջ գերեզման պիտի իջնէի : Ընտանեկան կեանքին արդ հօք գոյութիւն կրնա՞ր ունենալ առանց մօր խնկարա՛յր ու խընկելի սիրոյն, դութին ու գորովին : Ո՜հ, անուշի՛կ մայրիկս, յանկարծ թռա՛ր գացիր երանութեան վայրն ուր ո՛չ ցաւ, ո՛չ հիւանդութիւն եւ ո՛չ ալ մահ կայ.... : Իրաւ, լուսանկարներդ աչքիս առջեւն են, սակայն միայն պատկերով ինչ կ'ըլլայ, ես տեսնող աչքերդ, լսող ականջներդ, համբուրող չրթունքներդ, չոյող մատներդ ու գրկող բազուկներդ կ'փնտռեմ : Երկրիս վրայ գեղ կորանցնելու դժբախտութիւնը կրեցի : Գութդ ու կարեկցութիւնդ այլ եւս չեմ կրնար վայելել. մինչեւ որ չկերցնէիր, չէիր ուտեր, մինչեւ որ չհագուեցնէիր, չէիր հագուեր, մինչեւ որ չքնացնէիր, չէիր քնանար, մինչեւ որ չերջանկացնէիր, երջանիկ չէիր ըլլար... : Անձնազոհութիւն եւ ո՛ր եւ իցէ նիւթական չահ քու յարաբերութեանդ ու գործունէութեանդ չարժառիթները չէին, անոր համար, մայրական նուիրական յիչատակներդ անջնջելի ու խնկելի պիտի մնան որդիական երախտագէտ սրտիս մէջ :

Եւ հիմա կ'զգամ թէ իմ կենաց վերջին վայրկեաններուս մէջ արցունք պիտի թափեմ որ իմ գլուխս գորովալից մօրս բազկին կամ մօրս կուրծքին վրայ չդրած աչքերս պիտի փակեմ : Անուշի՛կ մայրիկս, երբեմն կ'ըսէիր. «Մայր ունեցողն երկու Աստուած ունի :» Հիմա կ'զգամ այս խօսքիդ խորհրդաւորութիւնը, լայնութիւնն եւ բարձրութիւնը, հոգեհատա՜ր մայրիկս : Կ'հաւատամ թէ երկնից մէջ վերստ պիտի վայելենք յաւիտեան :

ՄԱՅՐԱԿՈՐՈՅՍ

ՅԱՆՁԻՒՏԷՐ ԾԱՐՈՑ

ՄՕՐՍ ՀՈՂԱԿՈՅՏԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ամենասիրելի՛ մայր իմ, ծունր դնելով հողակոյտիդ առջեւ՝ տաք չունչս եւ արցունքներս կ'խառնեմ այս հողի զանգուածին, որ ա՛յնքան անհոգ ու անզգայ՝ գրկած է քու անչնչացեալ մարմինդ : Տխուր խորհուրդներս փարատելու եւ խոր սուգիս վախճան մը դնելու նպատակաւ՝ բարեկամներ պահիկ մը ուչադրութիւնս դարձնել ուզեցին մէկ երկու տեղական խնդիրներու վրայ, եւ խնդրեցին որ անոնց նկատմամբ գրեմ... եւ վայրկեան մը յաջողեցան դողդոջուն գրիչս մատներուս մէջ զետեղել, եւ սակայն երկրորդ վայրկեանին գրիչս ձեռքէս ինկաւ... : Զգացի թէ, որպէս զի գրիչս չարժէր, իմ առաջին յօդուածս, քու մահուընէդ յետոյ, պէտք էր գէ՛թ երկտող մ'ըլլար քու մայրական անմոռանալի՜ սիրոյդ վրայ... : Եւ հիմա, իմ անուշի՛կ մայրս, հողակոյտիդ վրայ դրուած ծաղկեպսակիդ մէկ ծիլը՝ գրիչ, տերեւները՝ թուղթ եւ արցունքս՝ մելան համարելով՝ կ'գրեմ այս մայրակորոյսի տողերս :

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱԻՐՈՒԱԾ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ ԵՒ ԱՆՈՅՇՆԵՐ

1903 Յունիս 28—29ի գիչերն յիչատակելի օր մ'է Պոստոյ Բժիչկներուն ու դեղագործներուն համար : Այդ գիչերը, որ իրար անցուց բժչկական Կաճառը, միեւնոյն ժամանակ հարիւր յիսուն մարդիկ խիթի, փսխումի, փորհարութեան բռնուեցան, որ նախ անմարսողութեան վերագրուեցաւ, բայց յաջորդ օրն եւ միւս օրերը՝ այդ ախտանիչներն սկսան ոմանց քով զօլէրայի երեւոյթ մ'առնել, մէկ քանիներ մեռան նոյն իսկ : Ամէն ոք իրար անցաւ, սկսաւ փնտռտուքի ելլել, քննութիւն բացուեցաւ եւ սա հաստատուեցաւ որ այդ հարիւր յիսուն մարդիկ Սուրբ Պետրոսը տօնախմբած էին ստրախան կաղամբ ուտելով : Ասիկա ազէկ, բայց սա չհաստատուեցաւ որ ի՞նչպէս կաղամբն այդքան գէչ ազդած էր Պոստոնցիներու աղիքներուն վրայ : Քաղքին բոլոր տարրաբանները, դեղագործները, բժիչկները բուլորն ալ մէկ մէկ վարկած յառաջ բերեցին վճռեցան, եւն., բայց որոշ արդիւնքի մը չկրցան հասնիլ, անկարելի եղաւ համաձայնիլ : Բայց պաչտօնական քննութիւնն ամէն քան մանրէներուն վերագրեց, հռչակելով թէ. «Մանրէներու պատահական ու անկանոն աճումը» աւրած էր սերը : Բայց այս բացատրութիւնն ո՛չ ոք գոհացուց եւ վիճաբանութիւնը նորէն սկսելով Պոստոյի Բժչկական Ժողովին մէջ,

ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ (82)

ԳԱԼԱՐՈՒՆ ՄԱՐԴԸ

Կինը, որուն դէմ բնականաբար ամենազօրաւոր կասկած կար, իր սենեակը փոխադրուեցաւ, սակայն զգայազիրկ վիճակի մէջ : Ցեւոյ Գնդապետին մարմինը բազմոցին վրայ դրուեցաւ, եւ ազէտքին թատերավայրը քննուեցաւ խորամտօրէն :

Վէրքը, որմէ չարչարուած էր տարաբախտ մարդը, խորտակուող վէրք մ'էր, երկու ու կէս ինչէ երկայնութեամբ, գլխին ետեւի կողմը, եւ յայտնի էր որ առաջ եկած էր գօտի զէնքի մը բուռն հարուածէն : Դժուար չէր ենթադրել թէ ի՛նչ զէնք կրնար ըլլալ ասիկա : Տախտակամածին վրայ, Գնդապետին մարմնին մօտ, քանդակազարդ ու ծանրակիր փայտէ տարօրինակ լախտ մը կար, ոսկորէ կոթով : Գնդապետն ունէր այլազան զէնքերու հաւաքածոյ մը զոր բերած էր կռուելու համար գացած երկիրներէն, եւ ոստիկանութիւնը կարծեց թէ այս լախտն ալ հաւաքածոյին մէջ կ'գտնուէր : Ծառաները կ'յայտարարեն թէ ատկէ առաջ տեսած

չէին այդպիսի զէնք մը, բայց տունին բազմաթիւ հետաքրքրական առարկաներուն մէջ կարելի է որ դիտուած չըլլայ : Ոստիկանութիւնը կարեւոր բան մը չգտաւ սենեակին մէջ, բաց ի սա անբացատրելի իրողութենէն թէ կորսուած բանալին չը գտնուեցաւ ո՛չ Տիկին Պարքլիի վրայ, ո՛չ զոհին վրայ եւ ո՛չ ալ տան ո՛ եւ է մէկ մասին մէջ : Դուռը բացուեցաւ Օլտըրշոթէն եկած դարբինի մը միջոցաւ : Այս էր իրաց վիճակը, Ուօթսըն, երբ Գն. առատու, հազարապետ Մըրֆիի խնդրանօք, Օլտըրշոթ գացի, Ոստիկանութեան օգնելու համար : Կարծեմ պիտի համաձայնիս թէ խնդիրն արդէն չահեկան է, բայց իմ դիտութիւններս չուտով համոզեցին զիս թէ առաջին անգամ երեւցածէն չատ աւելի տարօրինակ էր այս գործը : Սենեակն աչքէ անցընելէ առաջ, հարցաքննեցի ծառաները, այլ ուրիչ արդիւնք չունեցայ բայց եթէ պարզել այն իրողութիւնները զոր արդէն բացատրեցի : Ուրիչ չահեկան մանրամասնութիւն մը յիչեց սենեկապանուհին, Ճէն Ստիւարտ : Կ'յիչէք որ, կռիւին ձայնը առնելով, վար իջաւ եւ միւս ծառաներուն հետ եկաւ նորէն :

Առաջին անգամուն, երբ առանձին էր, կ'ըսէ թէ տիրոջն ու տիրուհիին ձայներն այնքան մեղմ էին որ հազիւ կրնար լսել եւ անոնց չեղանէն քան թէ խօսքերէն հասկցած էր թէ կ'կռուէին : Սակայն, երբ ստիպեցի զինք, յիչեց որ Տիկին Պարքլի երկիցս արտասանած էր Տավիտ բառը : Այս կէտը չատ կարեւոր է յանկարծական կռուին պատճառն երեւան հանելու համար : Ինչպէս կ'յիչէք, Գնդապետին անունը Ճէյմս էր : Այս գործին մէջ բան մը կար, որ ամենախորին տպաւորութիւն ըրած էր թէ՛ ծառաներուն եւ թէ ոստիկանութեան վրայ, այն է Գնդապետին դէմքին դալարումը : Իրենց պատմութեան նայելով, վախի եւ սոսկումի ամէնէն անհնարին արտայայտութիւնն էր զոր մարդկային դէմք մը կարենայ առնել : Շատեր մարեցան տեսնելնուն անոր երեսը միայն տեսնելով : Ա՛յնքան ահարկու էր արտայայտութիւնը :

Ստոյգ էր որ գուչակած էր իր ճակատագիրը, որ ամենամեծ սոսկում մը պատճառած էր իրեն : Ասիկա անչուչտ չատ լաւ կ'յարմարէր ոստիկանութեան կարծիքին՝ թէ Գնդապետը մահացու հարուած մը տեսած էր իր կնոջմէն : Վէրքին գլխին ետեւի կողմն ըլլալը չէր հերքեր ասիկա, քանի որ Գնդապետը կրնար ետեւ դարձած ըլլալ, հարուածէն խուսափելու

համար : Կարելի չեղաւ տեղեկութիւն առնել կնոջմէն, որ խենդի պէս եղած էր, ուղեղային տենդի ենթարկուած ըլլալով : Ոստիկանութենէն իմացածիս նայելով, Օր. Մօրիսըն որ, ինչպէս կ'յիչէք, այն իրիկուն Տիկին Պարքլիի հետ էր, կ'յայտարարէ թէ չի գիտեր պատճառն այն յոռի տրամադրութեան որով դարձած էր ընկերուհին : Այս իրողութիւնները հաւաքելով, քանի մը սիկար ծխեցի, Ուօթսըն, փորձելով կարեւորները զատել անկարեւորներէն : Անտարակոյս կարեւոր է որ մի միայն կէտը ժամանակի մը ի վեր, ... Անվիճելի է թէ այս գործին ամէնէն յատկանչական եւ թելադրական կէտն է դրան բանալիին տարօրինակ անյայտացումը : Մանրազնին քննութիւն մը կատարուեցաւ սենեակին մէջ, այդ բանալին գտնելու համար : Հետեւապէս, վերցուած ըլլալու է : Բայց ո՛չ Գնդապետը, ո՛չ Տիկին Պարքլի կրնային վերցուած ըլլալ : Ասիկա բացայայտ էր : Հետեւապէս, երրորդ անձ մը միայն մտած ըլլալու էր : Եւ այդ երրորդ անձը միայն պատուհանէն մտած էր : Ինծի անանկ եկաւ որ սենեակին եւ մարգագետնի խնամօք քննելով, կարելի պիտի ըլլար երեւան հանել այս խորհրդաւոր մարդուն հետքերը : Իմ գործելու եղանակներս գիտէք, Ուօթսըն : Այդ եղանակներուն ամենքն ալ գործածեցի

քննութեան պահուն : Հետքերն երեւան հանելու աչխատութիւնս իմ ակնկալութեանս բոլորովին տարբեր եղաւ : Մարդ մը մտած էր սենեկին մէջ, հասարակաց ճամբէն գալով եւ մարգագետինն անցնելով : Անոր ոտքի նչաններուն հինգ որոչ հետքերը կրցայ առնել, մին նոյն իսկ ճամբուն վրայ, այն տեղն ուրկէ ցած պատին վրայ մագլցած էր, երկուքը մարգագետնին վրայ եւ երկու թեթեւ հետքեր՝ ներկըւած տախտակամածներուն վրայ, իր մտած պատուհանին մօտ : Յայտնի էր որ մարգագետնին վրայէն վազած էր, վասն զի ոտքին մատներուն նչանները աւելի խոր էին քան կրունկին նչանները : Բայց մարդը չէր որ զարմանք պատճառեց ինծի, այլ իր ընկերը :

—Իր ընկե՞րը :

Հօլմս մետաքսեայ լայն թերթ մը հանեց գրպանէն եւ ծունկին վրայ տարածեց :—Ի՞նչ կ'հասկնաս ասկէ, հարցուց :

Թուղթը ծածկուած էր պզտիկ կենդանիի մը ոտքի հետքերուն նչաններով : Հինգ որոչ հետքեր կային երկար եղունգներով, աղանդերի դգալի մը չափ լայն :

—Շան մը ոտքին հետքն է, ըսի :

—Երբեւէ լսա՞ծ էք որ չուն մը վարագոյրին վեր ելնէ : Ես գտայ որ այդ արարածը վարագոյրներէն վեր ելած էր :

—Ուրեմն կապիկ մ'է :

—Բայց կապիկի մը ոտքին հետքը չէ :

—Ա՛ն ատեն ի՞նչ կրնայ ըլլալ :

—Ո՛չ չուն, ոչ կատու, ոչ կապիկ եւ ոչ ալ մեզ համար ընտանի անասուն մը : Փորձեցի այդ կենդանիին ի՞նչ ըլլալն հասկնալ չափերով : Հօս չորս հետքեր կան, ուր առանց նչարժ կեցած է, կ'տեսնէք որ առջեւի ոտքէն մինչեւ ետեւինը 15 ինչէ է : Այս ...ին վիզն եւ գլուխն երկայնութիւնն ալ կ'աւելցնէք, իր երկու ոտք երկայն արարած մը : Հաւանաբար աւելի եթէ պոչ ունի : Բայց հիմա դիտեցէք սա միւս չափերը : Կենդանին չարժած ըլլալով, կ'ունենանք իր քայլին երկայնութիւնը : Ամէն մէկ քայլն իբր երեք ինչէ երկայնութիւն ունի : Ինչպէս կ'տեսնէք, երկար մարմին մը կայ կարճ սրունքներով : Իր մազէն հետք մը չէ ձգեր ետեւը : Բայց իր ընդհանուր ձեւն բառնալիս պէս պիտի ըլլայ : Վարագոյրի մը վրայէն կ'քալէ եւ գիչակեր է :

—Ի՞նչ բանէ կ'հետեւցնէք գիչակեր ըլլալը :

—Վասն զի վարագոյրին վրայէն կը քալէ : Դեղձանիկի վանդակ մը կախուած էր պատուհանին : Կ'երեւի թէ այդ թռչունը ձեռք անցնել ուզեր է :

ՍԸՐ Ա. ՔՕՆԸՆ ՏՕՅԼ
Թարգմ. Փ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

ումանք կաթը պատճառ բռնեցին, ուրիշներ հաւկիթը, ուրիշներ վանիլը, են: Բայց ոչ ոք կ'ըսէ թէ այս տարրերն ո՛րն է եղած թունաւորման պատճառը, այլ ընդհանուր տարակոյս մը կայ բոլորին ալ վրայ: Սա միայն հասկցանք թէ ո՛րքան անհրկու բան մը կ'ըլլայ ներախառն կաղամբը, ըստ երեւոյթին անմեղ, երբ խոհարարութիւն, ծաղարարութիւն ու տարրաբանութիւն իրար խառնուին:

*** Նախ և առաջ սա ըսենք որ Պոլսոյ կաղամբները թունաւորելու մասնագիտութիւնը չունին: Շատ օրինակներ կ'ճանչնանք ներախառն կարկանդակներով եղած թունաւորումներու: Ամէնէն նշանաւորն ա՛ն է որու հետեւանքով Տիկին Լաֆարժ գնաց տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուեցաւ: Դեռ մօտերս, 1901ին, Վալանս—Աժէնի մէջ, ի Լօ—է—Կարոն, 116 մարդիկ թունաւորուեցան միեւնոյն ծաղատան մէջ չինուած կարկանդակներէ: Ասոնք ալ Ս. Ցովսէփը տօնախմբած էին: 1903ին, Անտէրնոսի մէջ (Փիրենոս) նոյն սուրբը պատճառ եղաւ նմանապէս 16 հոգիէ բաղկացեալ ընտանիքի մը թունաւորուելուն. այս ներախառն կաղամբին ուտելէ քանի մը ժամ վերջ փորի ու կողերու սաստիկ ցաւ զգացին, որսի հետ զալերով, փորհարութիւնով, գլխու պտոյտով ու մարմինքով: Մինակ ընտանիքին պետը բան մը չզգաց, այդ ներախառն կաղամբէն կերած չըլլալով: Նոյն տարին, Օգոստոս ամսուն, Օթէօյլի մէջ, ուղղային տօնի մը առթիւ, քառասունի չափ մարդիկ, թունաւորման նշաններ ցոյց տուին միեւնոյն ծաղարարէն գնուած ներախառն կաղամբ կերած ըլլալով: Վեց տարեկան մանչ մը և քառասուն տարեկան կին մը մեռան անոր հետեւանքով:

Դիտելի է որ գրեթէ այս բոլոր դէպքերն ալ ամառնային օրեր պատահած են, այսինքն անանկ օրեր ուր մառոււցումը սրակատ է խնդրանքէն և «չատ չինենք» ըսելու առթիւ աղէկ չի չինուեր խմորեղէնը, որով սա' կ'եզրակացուի թէ ծաղարարներն ալ բաժին ունին այս դէպքերուն մէջ: Բայց չամբաստանենք մէկէն ի մէկ' ծաղարարները, ըստ որում Պորտոյի մէջ բացուած քննութիւնն անմեղ հռչակեց զիրենք: Ծաղարարները մէկ կողմ թողլով, անոնցմէ կ'ծնուն մանրէներէն զատ դեռ չատ մը պատճառներ, որք թունաւոր կ'դարձնեն ներախառն կաղամբը:

*** Արդարեւ, չատ բան կ'մտնէ ներախառն կաղամբի պատրաստութեան մէջ: Իրաւ է որ Բնութիւնը պարզ ըրած է այս բաները, չաքար, ալիւր, կաթ, հաւկիթ, բայց մարդուն ճարտարարուեստը սոսկալի կերպով կնճռոտած է զանոնք: Շաքարի տեղ, չաքարային կամ կլիւքոզ գործածեցէք: Շաքարայինը թոյն չէ խիստապէս: Բայց ստամոքսին գործին չի գար: Գալով կլիւքոզին, արսէնիքի վտանգը կ'սպառնայ, չնորհիւ պատրաստութեանը կերպին: Ալիւրներն ալ վտանգէ զերծ ու զերծ չեն, չնորհիւ զինկի ծծմբատին, պաղլեղին և «երէ—ղէն»: Իսկ կաթը, երբեք կարելի չպիտի ըլլար միակ ցուցակին այն թունաւորմանց դէպքերուն, որք յառաջ կու գան կովուն ծիծէն մինչեւ մեր ստամոքսային խողովակը մտած ատեն, մինակ ըսեմ թէ Պորտոյի բժիշկի մը կաթնով թունաւորուելն պատահած է իրեն, թէ երբ կաթնաման կ'գործածէր անլուայ թողեր:

Բայց հաւկիթներն են որ ամէնէն տհաճելի յայտնաբերութեանց առիթ կուտան: Հաւկիթը լոկ օձէն չինելու չի ծառայեր: Ճարտարարուեստն ալ չատ կ'գործածէ զանոնք: Բայց հաւկիթին մէջ դեղնուց ու ճերմկուց ալ կայ: Արդ, ումանք ճերմկուցը, ումանք ալ դեղնուցը կ'գործածեն միայն, որով՝ խնայողութեան համար իրարու հետ կ'փոխանակեն, աւելի կամ նուազ աւրուած վիճակի մէջ, այս երկու նիւթերը: Ցորչափ ասոնք կ'գործածուին, զոր օրինակ, կաչեկոչութեան համար, որովհետեւ ձեռնոցավաճառները հաւկիթին դեղնուցը կ'գործածեն ձեռնոցի կաշիները չղկելու համար, կամ թէ գինիները յստակելու համար, բան մը չենք կրնար ըսել: Բայց եկուր տես որ ծաղարարներն ալ մեծ քանակութիւնով ճերմկուցի և դեղնուցի պէտք ունին: Եթէ, հաւասարապէս գործածուին այս երկուքն ալ, աղէկ, բայց եթէ պէտք ըլլայ օրուան ճաշակին համեմատ մէկը կամ միւսն աւելի գործածել, սա կամ նա տեսակ կարկանդակին համար, ան ատեն կ'աւրուի գործը: Ծաղարարները կ'երթան վաճառականներէն կ'ուզեն հաւկիթին դեղնուցը, որով միւս չեն ըներ ճերմկուցէն: Ահա' այսպէս կաչեկոչութեան յատկացեալ դեղնուցը կուգայ ծաղարարութեան մէջ կ'գործածուի: Փութանք աւելցնել թէ, ըստ Մ. Բարլի, ասիկա նենգաւորութիւն մ'է պարզապէս: Մ. Բէղուարժօ ալ կ'ըսէ թէ գինին պայծառ դարձնելու համար գործածուած հաւկիթի դեղնուցները չեն գործածուիր թարմ կարկանդակներու համար: Անոնք աւելի կ'գործածուին դ—ժ—ներու և ամառն խմորեղէններու համար: Ինչ որ ալ ըլլայ, կարելի չէ ըսել թէ անհակ և անփորձ պէտք եղած օրեր . . . : ՏԲԴ. ՕԲԱ.

ՊԵՐՈՒԹԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

[illegible].—Այս տարի Գաղղիական Բժշկական Համալսարանի երեք Թուրք քննիչներն էին Վսեմ. Շաքիր փաշա, Թէվֆիգ պէյ և Խալիտ պէյ, Գաղղիացիները՝ Տոք. Հուկնանք, Տոքթ. Թէսիէ և Տոքթ. Ժանպալէօն: Յունուար 21ին գաղղիական հիւպատոսին հետ մէկտեղ ընդունուեցան Համալսարանին ուր բարի գալուստ մաղթուեցաւ ուսանողներու կողմէ, որուն պատասխանուեցաւ Տոքթ. Հուկնանքի և Վսեմ. Շաքիր փաշայի կարճ և խմաստալից բանախօսութիւններով: Դրսոյի նուագախումբը կ'հնչեցնէր Թրքական և գաղղիական ներդաշնակ քայլերգները:

Նոյն օր սկսան քննութիւններն և չարունակարար չարաթ մը տեւեցին:

Համալսարանի երրորդ դասարանի 33 ուսանողներէն 4 Հայերը, Պ. Պ. Զարեհ Արսլանեան՝ Խարբերդցի, Կարապետ Մինասեան՝ Կեսարացի, Ցարութիւն Փալապէգեան՝ Սսեցի և Մարկոս Իսկէնտէրեան՝ Պաղտատցի՝ յաջողութեամբ անցուցին իրենց Ա. և Բ. տոքթորայի քննութիւնները, ինչպէս նաև չորրորդ դասարանէն Պ. Պ. Սիմոն Ճէճէեան՝ Մալաթիացի և Զարեհ Ամասունի՝ Ամասիացի իրենց Գ. տոքթորան:

Բժշկական 23 աւարտողներէն երկուքը Պ. Պ. Տոքդ. Երուանդ Պրգոյեան՝ Բաղէշցի և Տոքդ. Համբարձում Թամթարեան՝ Կեսարացի և դեղագործական 8 աւարտողներէն միայն մէկ Հայ կայր, Պ. Աբգար Փաքըլ՝ Երուսաղէմցի:

Հայ ուսանողներն ինչպէս որ Եւրոպայի դպրոցներու և համալսարաններու մէջ ընդհանրապէս յառաջադէմներէն կը համրուին՝ նոյնպէս ալ հոս խոստ փայլուն և յաջող քննութիւններ անցուցին, և նոյն իսկ ա՛յն առթիւ որ Տոքդ. Ն. Պրգոյեան, Տոքդ. Հ. Թամթարեան և Պ. Ա. Փաքըլ քանի մ'անգամ քննիչներու չնորհաւորութիւններն ու գովեստները վայելեցին՝ նախանձը գրգռելով իրենց ընկերակիցներուն. այս մասին մեք ալ կ'չնորհաւորենք մեր այդ նոր տոքթորներն և դեղագործը ու կ'բարեմաղթենք որ կեանքի քննութիւններու մէջ ալ, գործնական ասպարէզի մէջ ալ այնչափ յաջող ելքեր ունենան: Իրենց ծնողաց [illegible]:

Երդումի հանդէսն Ցնվ. 30ին տեղի ունեցաւ. ներկայ էին սոյն Համալսարանի բոլոր ուսանողներն որոց թիւն 200ի կը հասնի, Բրօֆէսէօրները, Գաղղիոյ հիւպատոսը, Թուրք և Գաղղիացի քննիչներ ու չատ մը հանդիսականներ:

Հիւպատոսն ինչպէս նաև Տոքդ. Հուկնանք և Վսեմ. Շաքիր փաշա ուղանչելի ճառեր խօսեցան, որով ցոյց կուտային բժշկի մը պարտականութիւնները, կ'յորդորէին նոր բժիշկներն իրենց երդումին համեմատ միշտ պարկեշտօրէն յարգել բժշկութեան կանոնները, անձնուէր և օգտակար անհատներ լինիլ Օսմանեան Բարձր Պետութեան և Օգոստափառ Կայսեր, որոյ հովանաւորութեան տակ կ'ապրինք խաղաղօրէն: Ճառախօսներն յաճախ կ'ընդհատուէին խանդավառ ծափահարութիւններով: Նուագախումբն իր ներդաշնակ երգերով կարծես ողջերթ կ'մաղթէր նորահաս բժիշկներուն: Հանդէսն ամբողջ երկու ժամ տեւեց և վերջացաւ նոր տոքթորներուն կողմէ գրուած հրաժեշտի սրտագրաւ բանախօսութեամբ մը:

Վկայական ստացողներէն ոմանք, ինչպէս նաև Տոքդ. Պրգոյեան և Տոքդ. Թամթարեան քիչ ժամանակէն Բարիզ պիտի երթան այլեայլ մասնագիտութիւններ ուսումնասիրելու: Բոլոր սրտէ յաջողութիւն կ'մաղթենք: [illegible]

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԱՆԳԼԻԱ ՋՐԱՀԱՒՈՐՆԵՐ Կ'ԳՆԷ

Օրուան մեծ լուրն այն է որ Անգլիա ջրահաւորներ կ'գնէ: Բաւ չի սեպեր իր պետական և անհատական նաւարաններուն անընդհատ իր Նաւատորմին համար չինած նորանոր ջրահաւորները, յածանաւերն ու թորփիլանաւերը, այլ ուրիշ Տէրութիւններու հաշուոյն չինուած պատրաստ մարտանաւերն ալ կ'գնէ կ'իւրացնէ որ մի' գուցէ ուրիշ ծովային Մեծ Տէրութիւնք գնեն զանոնք, և նաւային զօրութեան հաւասարակշռութիւնն ո՛ և է չափով մը խախտի փոփոխուի ի վնաս Մեծին Բրիտանիոյ:

Անցեալ Եշ., Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, Մր. Կիպսըն Պօուլզ ծանոյց թէ պիտի հարցնէ Կառավարութեան թէ տեղեկութիւն ունի՞ որ 1902 Սեպտ. 22ին Քիլի և Արժանդին պայմանադրութիւն մը ստորագրած են, որով յանձն առած են զեղչել իրենց նաւային ուժերը մինչեւ մէկ տարի, և հետեւապէս, վաճառելի են անգլ. Արմսդրօնկ գործարանին նորագոյն ձեւով չինած երկու առաջնակարգ ջրահաւորները, որոց համար 2,200,000 ոսկերլին ծախք եղած է: Կառավարութիւնն արդեօք գիտա՞մ է որ այս ջրահաւորներուն օտար Տէրութեան մը կողմէ գնուիլը պիտի փոփոխէր Նաւատորմերուն միջազգային համեմատութիւնը, և ինչ միջոց ի գործ պիտի դնէ թող չտալու որ Բրիտանեան Նաւատորմին համեմատական ուժը պակսի այս պատճառաւ:»

Այս հարցման պատասխանը պիտի տրուէր երէկ Եշ., բայց արդէն ուրբաթ օրուընէ հետեւեալն հրատարակուեցաւ Լոնտոնի թերթերուն մէջ, իբրև հեռագիր Հռոմէն.—

«Արժանդինի Հանրապետութեան Հռոմայ դեսպանատան կողմէ լուր տրուեցաւ Ճենովայի Անսալտօ Եղբարց նաւագործարանին թէ Ռիվատավիա և Մօրէնօ ջրահաւորները, որք այժմ հոն չինուելու վրայ են ի հաշիւ Արժանդինի, ծախուած են Անգլիական Կառավարութեան:

«Ծանուցուեցաւ նաև թէ Քիլի եւս Անգլիոյ ծախած է իրեն համար Արմսդրօնկ, Միչէլ և Ընկ. գործարանին և Վիքըրս, Որդիք և Մաքսիմ գործարանին չինելու վրայ եղած ջրահաւորները:»

*** Անգլիա կանխած ըլլալ կ'թուի Մ. Նահանգները, Ռուսիան և Գերմանիան, որոց երեքին համար ալ կ'ըսուէր թէ միտք ունէին գնելու յիշեալ մարտանաւերը:

ՖՐԱՆՍԱ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ.—Ճիշդ այն պահուն ուր կ'կարծուէր թէ Խորհրդարանը պիտի վաւերացնէր, կամ գոնէ քննութեան առնէր Ֆրանսայի և Սիամի միջեւ կնքուած դաշնագիրը, Մ. Տէլքասէ, արտաքին գործոց նախարարը, ծանոյց գաղթային յանձնաժողովին թէ դաշնագրին վաւերացումն յետաձգուած է, մինչեւ որ նախնական ուրիշ քանի մը խնդիրներ կարգադրուին: Այս դիւանագիտական յայտարարութիւնէն կ'մակաբերուի թէ դաշնագիրը թողուած կամ թաղուած է: Գաղթային կուսակցութեան ալ ուզածն այս էր՝ զի Մ. Տէլքասէ, այս դաշնագիրը կնքելով, անչափ տարի չափազանց մեղմօրէն վարուած ըլլալ կ'թուէր Սիամի հետ, որ Անգլիոյ կ'կրթնի եղեր, և ոտնձգութիւններ կ'ընէ եղեր Ֆրանսական սահմաններուն վրայ, այսինքն՝ Ֆրանսայի պահանջած զիջումները կ'զլանայ եղեր: Ֆրանսայի նպատակն ուղղակի իր ազդեցութեան չրջանակին մէջ առնել է Սիամի ո՛չ թէ այն մասն միայն որ իր Հնդկաչինու գաղութին սահմանակից կ'գտնուի, այլ ամբողջութիւնը, կամ գէթ Մէքօնկ գետին բովանդակ հովիտը: Սիամցիք քիչ մը խրոխտ կ'երեւին, և գոնէ խոհեմութիւնը չեն ունեցեր սպասելու որ դաշնագիրը վաւերացուէր Ֆրանսական Խորհրդարանէն, և զօրք բերեր են վէճի տակ եղած սահմաններուն մօտ: Ֆրանսացիները գրգռող ուրիշ դէպք մը այն եղաւ որ Սիամի կողմէ դաշնագրին բանակցութեան համար Բարիզ ղրկուած Նախարար Ֆիա Սրի հաչիւ մը ներկայեր է իր Կառավարութեան, որով կ'ըսէ թէ 50,000 Ֆր. տուաւ ֆրանսական թերթերուն սիրաչահելու համար զանոնք որ դաշնագիրը գովեն և ո՛չ թէ վար զարնեն, 125,000 Ֆր. ալ տուաւ զանազան անձնաւորութեանց որ դաշնագրին կնքումը դիւրացնեն, և իր անձնական ծախքերուն մէջ ալ, մէկ օրուան մէջ 125 Ֆր. վճարեց ելակի համար միայն: Ելակի համար զգացած այս տարապայման սէրը ցոյց կուտայ Սիամցի նախարարին ճաչակին փափկութիւնը, բայց ֆրանսական թերթերու տուած կաչառքին վրայ սոփեստական դայթակղութիւնն իր երկրին քաղաքական չահերուն դպած ըլլալու է: Այդ տեսակ հնարքներ ուրիշներ ալ ի գործ կ'դնեն իրենց «գաղտնի վարկերով», ինչպէս յայտնի է Եւրոպական Խորհրդարաններու վիճաբանութիւններէն, բայց անանկ տանիքներուն վրայէն չեն պոռար: Ինչ և է, Սիամի Կառավարութիւնը պլաչեր է այս այլանդակ հաշիւին վճարումը, մինչեւ որ Ֆիա Սրի հաստատէ և պարզացուցանէ անոր զանազան կտորները: Իսկ Մ. Տէլքասէ, Սիամի Կառավարութեան հակաֆրանսական ոգին նուաճելու համար, դաշնագրին վաւերացման պայման կ'դնէ հիմա որ Սիամ նախապէս համաձայնի իր երկրին Հնդկաչինու հետ միացնելիք երկաթուղիին պայմաններուն վրայ, զոր առաջարկած է Մ. Պօ, Ֆրանսացի կողովամիտ կուսակալն Հնդկաչինու:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ Ուղերձի վիճաբանութեան պահուն պահպանողական երեսփոխան Մր. Հօւարտ Վինսէնթ հակառաջարկ մը ներկայեց և ըսաւ թէ աղքատ օտարականաց գաղթումն ի Լոնտոն, որոց թիւն վերջերս զգալի կերպով չատցած է, ազգային ծանր վտանգ մ'ըլլալու վիճակին հասած է, և այդ պատճառաւ անգլիացի գործաւորաց բարեկեցութիւնը վտանգելու և դառնացնելու և հանրային գթութիւնը լլկօրէն իր վրայ հրաւիրելու առիթ տուած է: Հետեւապէս պահանջեց որ Կառավարութիւնը կատարէ իր խոստումն և այդ մասին նոր օրէնք մը պատրաստէ անմիջապէս, վասն զի մինչ 1901 տարւոյ մէջ Անգլիա գաղթող օտարականաց թիւն 70,610 էր, այս վերջին տարւոյն մէջ 81,402ի բարձրացած է, և այս սուարաթիւ օտարականաց մէջ պատահապարտ անձեր կ'գտնուին: Նոյնպէս բազմաթիւ են օտարականք անգլիական նաւերու մէջ: Սաւսբըւկան Նախարար Մր. Կէրոլտ Պալֆուր, պատասխանեց թէ կառավարութիւնը կ'ճանչնայ գաղթականութեան խնդրոյն ծանրութիւնն և ասոր քննութեան համար յանձնաժողով մը կազմուած է, որուն աշխատութիւնները մինչեւ որ չաւարտին, անկարելի է որոշում մը տալ:—Ասոր վրայ Հօւարտ Վինսէնթ առաժամապէս ետ առաւ իր առաջարկութիւնը:

ԳԵՐՄԱՆ ԴԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆՆ անցեալ Եշ. Պօնի համալսարանէն ընդունեց իր ուսման վկայագիրը, ի ներկայութեան Շաումպուրկ—Լիպբէի Ատոլֆ Իշխանուհւոյն, համալսարանին խնամակալ Ռոտէնպուրկի և զօրավար Լօէի: Համալսարանի ընդարձակ սրահը չքեղօրէն զարդարուած էր և ուսանողաց դասն հանդիսական զգեստներով ներկայ էր հոն: Համալսարանի վերատեսուչ Ցիդդէլմանի «Հուսկ բան»ին պատասխանելով, դահաժառանգը չնորհակալութիւն յայտնեց ամբողջ ուսուցչական մարմնոյն և մանաւանդ անոնց որ զանազան գիտութեանց մէջ առաջնորդեցին իրեն, յաւելով որ զանազան արգելքներու պատճառաւ չկրցաւ իր փափաքին համեմատ աւելի և չարունակ գիտութեանց ուսումը. յայտնեց որ ատոնց պակասն ալ լրացնել պիտի յաջողի ինքնաշխատութեամբ: Գահաժառանգը չնորհակալ եղաւ նաև ուսանողաց որք չարունակ իրեն հանդէպ ընկերակցական չատ գնահատելի վարմունք մ'ունեցան և բարեմաղթեց որ Պօնի համալսարանն աւելի զարգանայ, բարգաւաճի բազում դարեր: Վերատեսուչը կեցցէ մը գոչեց յանուն դահաժառանգին. երեկոյին հրաժեշտի հանդէս մը կատարուեցաւ ուսանողաց կողմէ:

ՉԻՆ.—Պաչտօնական տեղեկութեանց նայելով, Քուանկ—Սի նահանգին մէջ ապստամբութիւնը տակաւ կ'ընդհանրանայ: Արդէն Հունանի սահմանագլխին վրայ տարածուեցաւ: Հունանի փոխարքան զօրք ղրկեց դէպ ի սահմանագլուխ ապստամբութիւնը զսպելու համար: Կայսերական բանակէն 500 հոգի Փետր. 10ին Եանկի կիրճին մէջ դարանակալ բռնուելով սպանուեցան: Շիկուէնի պաշարեալ զօրանոցին յառաջացեալ մեծաքանակ պէնք և ռազմամթերք ապստամբաց ձեռքն ինկան:

ՀՌՈՄԷՆ կ'գրեն թէ միջազգային պատմութեան համաժողովին 70 համալսարաններու ներկայացուցիչք և 1000է աւելի գիտնականք, (որոց 600ն իտալացի) յօժարութիւն յայտներ են մասնակցիլ: Գերմանիայէն 76, Ֆրանսայէն 62, Աւստրիա-Հունգարիայէն 53, Անգլիայէն 22, Ռուսիայէն 15 նամակներ հասած են յանձնաժողովին: Անգլօ-ամերիկեան ուրիշ պետութիւններ ալ, ինչպէս Չինաստան, Մ. Նահանգք և Հայաստ. Ամերիկեան հանրապետութեանց մէկ քանիին ներկայացուցիչներ պիտի ղրկեն:

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.—Ինչպէս ծանուցինք, անցեալ Դշ. օր Լասիմպուրկի դատարանը 65,000 անգլ. ոսկի և դատավարութեան սկզբնաւորութիւնէն ի վեր բանած տոկոսները Սպանիոյ վճարելու դատապարտեց Կլասկոյի նաւային չինութեանց ընկերութիւն մը, որ սպանեւամերիկեան պատերազմէն քիչ առաջ Սպանիոյ պատերազմական նախարարին ապսպրած թորփիլահալածներն որոչեալ ժամանակէն 135 չաբաթ վերջն յանձնած էր: Դատարանը կ'ընդունի որ եթէ թորփիլահալածները 1897 գարնան իսկ տրուէին, Սպանիա կարող էր Քուպան աղէկ մը պաչտպանել, ըմբոստութիւնը զսպել, պատերազմական նիւթերու մաքսախուսութիւնն արգիլել, և վերջապէս, առաջքն առնել Միացեալ Նահանգաց միջամտութեան:

ՀԱՐԱՒ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ.—Հարաւ. Ափրիկէի պատերազմի սկզբնաւորութեան ատեն Լէտիսմիթի պաչտպան զօրավար Սըր Ճորճ Հուայթ վկայութիւն տալով Լոնտոն գումարուած պատերազմական քննիչ յանձնաժողովին առջեւ, ըսաւ թէ Անգլիա դեռ պատրաստուած չէր այս պատերազմին համար: Իր բոլոր ռազմագիտութիւնն եղաւ Լէտիսմիթը պահելով' պաչտպանել մայրաքաղաքն ու Նադալի հարաւակողմը: Բոլոր ձիաւորներն հոն պահեց, որովհետեւ մեծ էր պաչտպանութեան տեղը, և պէտք ունէր իր ձեռքին տակ պահեստի արագաչարժ ու չարժուն ոյժի մը՝ է՛ն աւելի վտանգաւոր կէտերը ղրկելու համար: Կ'յայտարարէ թէ Պօէրներուն թնդանօթներն անհամեմատ կերպով գերազանց էին Անգլիացւոցմէն: Տասը քիլոմէդր հեռու տեղէ ռումբ կ'արձակէին քաղաքին մէջ:

ԼՈՐՏ ՄԻԼՆԸՐ.—Եոհաննէսպուրկէ կը հեռագրուի թէ Լորտ Միլնըրի առողջութիւնն հետզհետէ կ'բարւոքի և թէ մօտ ատենէն Անգլիա երթալով՝ ժամանակ մը հոն պիտի մնայ:

ԲՐՕՆՇԴԱՏԻ Ոստիկանապետ գնդապետ Շալով Բեդերսպուրկի Վերաքննիչ Ատեանին կողմէ դատապարտուեցաւ պաչտօնազրկութեան, աստիճանազրկութեան և երկու տարի իբրեւ հասարակ զինուոր ծառայութեան պատժական վաշտի մը մէջ, որովհետեւ կաչառակեր է, հանրային պաչտօններ ի վաճառ հաներ է, հանրային դրամներ խորեր է, և վաւերաթուղթեր կեղծեր է: Շատոնց կ'կասկածուէր իրեն վրայ, բայց երկու ծովակալներ, Բազնոքով և Մաքարով, կ'պաչտպանէին զինք: Երբ այս դատապարտութիւնը կարդացուեցաւ լրագիրներուն մէջ, ամէն մարդ զարմացաւ որ ի՛նչպէս այնքան կարեւոր աստիճաններ և պաչտօններ վստահուած էին այս մարդուն, որուն անցեալին ալ պատուաւոր եղած ըլլալն յայտնուեցաւ դատին ընթացքին մէջ: Անհաճոյ դայթակղութիւն մը, ի մի բան, որ սաստկապէս կ'զբաղեցնէ մամուլը:

ԱԼՋԱՍԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽԻՆ ՎՐԱՅ տեղի ունեցած ցաւալի միջադէպին վրայ ֆրանսական լրագիրներն հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտան: «Վօկէզէն սահմանագլխին վրայ Գերման 14րդ զօրաբանակին ռազմափորձերու ատեն յառաջապահ գնդէն զինուոր գերման սպայ մը Սէն Մարի օ Մին ճամբայէն ձիով դէպ ի Սէն Տիէ կ'ընթանար ձիով, երբ յանկարծ գնդակէ մը զարնուելով վար ինկաւ ձիէն: Գերման զինուորք կարծելով թէ հրացանը ֆրանսական երկրէն արձակուեցաւ, դէպ ի սահմանագլուխ վազեցին իրենց պետին վրէժն առնելու համար: Այս միջոցին ֆրանսացի սահմանապահ երկու զինուորք իրենց պահուըտած տեղէն դէմ ելան կանգնեցան, հրացանին պարպելու պատրաստ վիճակի մէջ, որով գերմանք չկրցին յառաջանալ: Քիչ ետքն յայտնուեցաւ այս ցաւալի դէպքին պատճառը, հալածուած գերման զինուոր մը սահմանագլխին մօտ օձիքը ձեռք տալուն համար վերոյիչեալ սպային մէկ քանի մէտր հեռուէն հրացան պարպած է անոր վրայ: Վիրաւոր սպան, մահամերձ վիճակի մէջ Բօլմարի զինուորական հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ:»

ՄԻՐԶՕ ԻՇԽԱՆ ՑԻՏԱԼԻԱ.—Մոնթէնեկրոյի իշխանին կրտսեր որդին Իշխան Միրզօ Փետր. 25ին Հռոմ հասաւ իր կնոջն հետ: Թագաւոր ու թագուհին ընդունեցին զիրենք կայարանին մէջ: Իշխանն ու Իշխանուհին տասն օրի չափ պիտի մնան Հռոմ:

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ.—Պելճիոյ պաչտօնաթերթը կ'ըսէ թէ Լէոպոլտ թագաւոր զատկական արձակուրդներուն Միացեալ Նահանգներն պիտի երթայ:

ՆՈՐ ՌՈՒՍ ՍՈՒՐԲ ՄԸ.—Պաչտօնական եկեղեցական լրագիրները կ'հրատարակեն Ս. Սինոդին մէկ որոշումը, որով Սարոֆի վանքին միաբան Հ. Սէրաֆին սրբոց կարգը կ'դասուի: Հ. Սէրաֆին մեռած է 1833ին, և իր գործած հրաչքները, զորս վաւերական ընդունեց Սինոդը, գործուած են 19րդ դարուն մէջ: Կ'երեւի թէ 1833ին մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուած էր քննելու համար այն բժշկութիւնները, որք եղած էին Հ. Սէրաֆինի ուղղուած աղօթքներով: Յանձնաժողովը [illegible] հրաչք երեւան բերաւ, որոյմէ ոմանք հաստատուած են նաև արժանահաւատ մարդոցմէ: Յանձնաժողովին աչխատութիւններն յամր կ'երթային, երբ անցեալ Օգոստ. 7ին, արեւային ծննդեան տարեդարձին, կայսրն առիթ ունեցաւ յիչելու Հ. Սէրաֆինի գործած հրաչքներն և փափաք յայտնեց որ Սինոդը սրբոց կարգը դասէ զանիկա: Այն ատեն աչխատութիւններն արագ առաջ տարուեցան, և Ցունուար 24ին, Սինոդը տեղեկագիր մը տուաւ Զարին, որով սրբոց կարգին անդամ կը ճանչցուէր Հ. Սէրաֆին և իր ոսկորոտիքն ալ իբր մասունք պիտի պահուէին կայսեր կողմէ տրուած արկղիկի մը մէջ: Նորին Վեհափառութիւնը վաւերացուց այս տեղեկագիրը, մակագրելով. «Հաճոյքով ու խորին յուզմամբ կարդացինք:» Այս նշխարքները պիտի նուիրագործուին հանդիսաւորապէս՝ Սարոֆ վանքին մէջ, Ցուլիս 19ին: Շատ մարդ ներկայ պիտի ըլլայ արարողութեան և կայսրը մասնաւոր պաչտօնեաներ սահմանեց, որպէս զի հարկ եղած միջոցները ձեռք առնեն այս խուռն բազմութեան համար:

ԼԷՈՆ ԺԳ.— Փետր. 20ին ճիշդ 25 տարի եղաւ որ Լէոն ԺԳ. Պապ ընտրուած է, 1878ի Պապընտիր ժողովին մէջ: Միակ Կարդինալ մը կ'մնայ հիմա այդ ժողովէն, Կարդինալ—Օրէլիա տի Սան Ստեֆանօ: Զարմանալի պարագայ, Կարդինալ Օրէլիա քուէ չէ տուած Կարդինալ Բէջչիի համար: Լէոն ԺԳ. իր յառաջութեանց ու նկարագրին համար, ոխ չկալաւ իրեն դէմ, և ընդհակառակն չատ բարձրացուց զինքը: Այս Պապընտիր ժողովին մէջ, որ մէկ քանի օր տեւեց, Կարդինալ Բէջչի առաջին քուէարկութեամբ 23 քուէ ստացաւ ընդդէմ 7ի, որ տրուեցաւ Կարդինալ Պիլիոյի: Բայց այս քուէարկութիւնը ջնջուեցաւ, որովհետեւ Պորտոյի Արքեպիսկոպոս Կարդինալ Պոնէ ականջ պըզտիկ անկանոնութիւն մը գործած էր: Երկրորդ քուէարկութեամբ, Կարդինալ Բէջչի 26 քուէ ստացաւ, բայց 41 քուէ պէտք էր ներկայ Կարդինալներուն երկու երրորդին քուէն ստանալու համար: Երրորդ քուէարկութեան՝ 44 քուէ ստացաւ եւ ընտրուեցաւ: Մարտ 2ին, Լէոն ԺԳ. 94 տարու եղաւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան Դրամագլխին ձեռներիցութեան և հնարիմացութեան վրայ նոր բան մը մնացա՞ծ էր զոր լսած չըլլայինք արդէն: Բայց ահա' նորագոյնը.—

Նիւ Եօրքէ կ'հեռագրուի Փետր. 27 թուով թէ Ամերիկացի սեղանաւորներու խմբակ մը, որուն կ'մասնակցի նաեւ Բարիզի մեծ Ընկերութիւնն՝ անուանեալ Standard Oil Company, այս օրերս հինգ միլիոն տոլարի փոխարէն գնեց Մեքսիքայի մէջ Բօբօքադէբէդլ հրաբուխը: Գնորդներուն որոչումն է' լեռն ի վեր մագլցելու ձեւով յօրինուած երկաթուղի մը չինել, և հրաբուխին խառնարանին մէջէն հանելով իջեցնել և ծախել ծծումբի հարուստ մթերքն որ հոն դիզուած կայ, և կ'դիզուի հետզհետէ:

Ուրեմն, արեւուն տակ չկայ բան մը զոր ամերիկեան դրամատերք չկրնան չահագործել, և նոյն իսկ Բնութեան պատուհասները, հրաբուխները, երկրաշարժներու մայրն ու աղբիւրը, պէտք է իրենց տուրքը վճարեն ամերիկեան դրամատիրութեան, չահագործելի հասարակ առարկայից դասուն մէջ մտնելով համեստօրէն:

Բօբօքադէբէդլ Մեքսիկայի ամէնէն մեծ հրաբուխն է: Ժամանակէ մ'ի վեր գործէ քաչուած է, այսինքն՝ չի պոռթկար, և կ'չատնայ ծծումբ չինելով, որ պարբերաբար կ'հաւաքուէր, մինչեւ որ, վեց տարի առաջ, Բրօֆ. Բրսէլ, Հիւսիսային Ամերիկայի հրաբուխներուն վրայ իր ըսուեր երկին մէջ, բացատրեց թէ կարելի էր աւելի մեթոտաւոր կերպով մը օգուտ քաղել այս ծծումբէն:

Այս հրաբուխ ծովէն բարձր է 17,800 ոտք, և Մեքսիկեան լեռնադաչտէն վեր կ'ցցուի ճիշդ 10,000 ոտք: Իր անտառներով ծածկուած կողերէն վեր ձիերը կրնան ելնել մինչեւ 3,000 ոտք գագաթէն, բայց անկէ վեր չատ ցից և սեպաձև է: Հրաբուխին բերանը խոչոր ձուաձեւ ատաղան մը կայ 650 եարտա երկայնքով, աւելի քան 500 եարտա խորութեամբ: 20—30 տեղ մխանցաման կ'փչայ, կ'գոռայ մերթ ընդ մերթ, և չոգի դուրս կուտայ, և անոր հետ զուտ վիճակի մէջ ծծումբ, հալեցնելով սառը ծածկող ձիւները քաւական տեղ չուրջանակի: Մօն Պլանէ չատ աւելի բարձր սարի մը վրայ, նոյն իսկ ամրան տաքերուն դժուար պիտի ըլլար ցուրտին տոկալ, ուստի սարին մօտերը պաչտպարաններ պիտի չինուին աչխատաւորներուն համար, իսկ ձմռան ամէն գործ պիտի դադրի,— ուրիշ բան է եթէ ամերիկեան դրամատերք ձմռան ալ խօսք հասկցնելու համար կարգադրութիւն մ'ընեն Բնութեան հետ:

Այս հրաբուխին գագաթն այնքան գեղեցիկ և տիրապետող տեսարան մը կ'ընծայէ որ Մեքսիկայի ծոցէն մինչեւ Խաղաղական Ովկիանոս ցոյց կուտայ:

ԱՆՊԱՏԵՀ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ.—Վիկօ քաղաքին մէջ Բարեկենդանի ուրախութիւնք տրտմութեան փոխուեցան, որովհետեւ դիմակաւորի մը և ոստիկանի մը միջեւ վէճ ծագեցաւ, ոստիկանն ուզեց ձերբակալել դիմակաւորը, և մէկ կողմէ ոստիկանները, միւս կողմէ դիմակաւորներն իրարու դէմ ելան: Մատրիտի Կառավարութեան կողմէ քննիչ ղրկուեցաւ, իմանալու համար թէ ոստիկաններն աւելի մեղմութեամբ չէի՞ն կրնար միթէ վարուիլ, ի նկատ առնելով Բարեկենդանի զուարճութիւնէն անբաժան ժողովրդային հանգամանքները:

ԴՈՍՔԱՆԱՅԻ ԼՈՒԻԶ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՈՅՆ ապագայ բնակավայրին ընտրութեան համար փաստաբան Մ. Լաչընալի և Դոսքանայի արքունիքին միջեւ բանակցութիւնք բաւական յառաջացած վիճակի մէջ են, բայց դեռ վերջնական որոչում տրուած չէ: Ամէն պարագայի մէջ Լուիզ չպիտի կրնայ Սալցպուրկի մէջ կամ անոր չրջականները բնակիլ: Դոսքանայի արքունիքն երաչխաւորութիւն պահանջեր է Լուիզէն՝ Ժիրօնէն բաժանումը վերջնական ըլլալուն:

*** Սալցպուրկէն կ'ծանուցանեն թէ այս չաբթու Դոսքանայի արքունեաց մէջ ճամբորդութեան պատրաստութիւնք կը տեսնուէին. մեծ դքսուհւոյն ուղեւորութեան տեղն ու նպատակը գաղտնի պահուեցաւ. բայց անցեալ Ուր. վերջապէս իմացուեցաւ թէ մեծ դքսուհին տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Լուիզ իշխանուհիին հետ Լինտաւի մէջ, ու մեծ դքսական ընտանիքն ամրան մէկ մասը հոն անցընել մտադիր է:

*** Սաքսոնիոյ արքունիքը ցարդ կը մերժէ իշխանուհւոյն իր զաւակները տեսնելու համար ըրած խնդրանքը:

ՖՐԱՆՑ ՆՈՅԷԹ ԿԱՅՍՐՆ անցեալ Եշ. օր կառքով Շէօնպրուն գացած ատեն, ճամբուն վրայ արկած մը պատահեցաւ որ թէեւ ծանր հետեւանք չունեցաւ, բայց մեծ խրտչեցումի և չափազանցեալ տարաձայնութեանց առիթ տուաւ: Պատանի մը որ հեծանիւ նստած էր, իր սրընթաց վազքին մէջ Կայսեր կառքին զարնուելով վար ինկաւ և վիրաւորուեցաւ: Կայսեր անցքն արդէն ժամեր առաջ ծանօթ ըլլալուն ամէն ոք խոհեմութիւններէն դուրս ել լած, կամ թէ պատուհաններուն առջեւ կ'սպասէր, երբ այս պատահարը տեղի ունեցաւ: Կայսեր կառքին ձիերն ընդհարումէն խրտչելով ծառացան, բայց կառապանը զանոնք զսպել յաջողելով քանի քայլի չափ հազիւ յառաջացած էր և ահա կայսրը կառքը կեցնելով վար իջաւ և ուզեց արկածին վայրն երթալ ու վիրաւորին վիճակը տեսնել. ամսակն արդէն ղրկուած թիկնապահք լուր բերին թէ տղուն վէրքը թեթեւ էր: Կայսրն հրաման տուաւ որ լաւ խնամեն վիրաւորն և ինքը ճամբան չարունակեց ի Շէօնպրուն և երեկոյին վերադարձին լուր առաւ դարձեալ վիրաւորին վիճակին վրայ:

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿԻ Ս. ԻՍԱՀԱԿ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅՆ Ցիսուսի արձանին գլխու վրայի 50,000 ռուբլի արժէքով գողցուած ադամանդազարդ պսակը գտնուեցաւ: Գողը, որ ռուս քահանայի մը որդին է, Բօնսդանսքի անուն, Նովկորոտի մօտ տեղ մը հողին մէջ թաղած էր գողօնը:

ՊՐԸՂԱՆԵԻ ՍԱՐՏԵԼԱՆԵՐԸ կ'երեւայ թէ գերմանական ջուրերուն մէջ աւելի հանգիստ և աւելի ուտելիք գտած են: Համպուրկէն կ'ծանուցանեն թէ Էլպա գետաբերանին և Հօլչդայնի արեւմտեան եզերաց ձկնորսներն այդ ջուրերուն մէջ մինչեւ ցարդ նմանը չտեսնուած առատութեամբ և համեղութեամբ սարտելա որսալու բարեբախտութիւնն ունեցեր են:

ՄՈՒՆՏԱԻՒ (Գերմանիա) Մէլանիկթօն Եկեղեցւոյն մէջ գող մտնելով Եշ. գիշեր եկեղեցական ծառայութեան սպասներն ամբողջապէս գողցեր են:

ՍՊԱՆԻՈՅ զանազան քաղաքաց մէջ Դշ. օր սաստիկ երկրաշարժներ տեղի ունեցեր են: Ժողովուրդն ահաբեկ է:

Ի ԽՆԴԻՐ ԻՐ ՆԱԽԿԻՆ ԿՆՈՋ.—Ասկէ չորս տարի առաջ Մ. Լապուլէյ կ'չահէր իր կնոջ դէմ բացած ամուսնալուծման դատը: Բայց անգամ մը կնոջմէն բաժնուելէն վերջ, ա՛լ միշտ անոր վրայ կը խորհէր: Նախկին տիկին Լապուլէյ անյայտ եղեր էր: Մ. Լապուլէյ մխիթարուելու համար կ'պտտէր այն տեղերը, ուրկէց ժամանակին անցած էր իր ամուսնալուծեալ կնոջն հետ և չատ անգամ կ'անցնէր պատուհաններուն տակէն այն տունին, որ երբեմն բոյն եղած էր իրենց երջանկութեան: Բայց այս չրջագայութիւններէն վերջ Մ. Լապուլէյ ա՛լ աւելի գէշ կ'ըլլար: Այս պտոյտներէն մէկուն ատեն հանդիպեցաւ այն վարձու կառք տուող մարդուն, զոր իր դժբախտութեան, այսինքն՝ կնոջն հետ աւրուելուն պատճառ կ'ըսէր: Մ. Լապուլէյ գրպանէն ատրճանակ մը հանելով երեք հարուած արձակեց վարձու կառք տուողին վրայ և թեթեւապէս վիրաւորեց զանիկա: Մ. Լապուլէյ պատժական դատարանին առջեւ ելաւ' իբր հրացան արձակող և մարդ վիրաւորող: Բայց նախագահն զարմանալի բան մ'եղաւ որ ճիշդ վկաներուն մէջ էր նաեւ իր կինը, որ հետեւեալն ըսաւ. «Ամուսինս պարկեշտ, բարեսիրտ մէկն է . . . բարկացած էր վարձու կառք տուողին կնոջ դէմ որ գէշ բաներ ըսած էր իրեն համար . . . :» Փաստաբան Լապօրի պաչտպանողական ճառէն վերջ, Եղեռնադատ Ատեանը Մ. Լապուլէյը վեց ամսուան բանտարկութեան դատապարտեց, բայց ներելով առաջին անգամուան համար: Անօգուտ է ըսել թէ երկու նախկին ամուսնացեալները վերստին պիտի ամուսնանան:

ԿԱՏՈՒԻ ՏՈՒՐՔ.—Ֆրանսայի մէջ նոր տուրք մ'ալ հաստատուեցաւ . . կատուներու վրայ, առաջարկութեամբ կենդանիներու պաչտպան Ընկերութեան, և ի մեծ ուրախութիւն երկրագործական նախարարին: Թափառաչրջիկ կատուներն ա՛յնքան սովորական ջարդ մը կ'ընեն փոքրիկ թռչուններու որ այս տուրքով ուզուեցաւ թռչնակեր կատուներու թիւը նուազեցնել: Թռչունները պաչտպանելու համար աղէկ միջոց, կ'ըսեն լրագիրները, բայց մուկերը . . . ջնջելու համար պարգեւ պիտի տրուի՞: Իսկ ումանք, նուազ զգայնիկ, կը մտածեն թէ արդեօք ո՛րքան պիտի բարձրանան ճաչարանատէրերն իրենց կերակուրներուն գիները, այս նորահաստատ տուրքին պատճառաւ:

ԻՆՖԼՈՒԷՆՑԱՆ Ի ՆԻՒ ԵՈՐՔ.—Ինֆլուէնցան ա՛յնքան տարածուած է որ, Պէլվիւի հիւանդանոցին մէջ ա՛լ անկարելի ըլլալով տեղ գտնել, սկսան ամէն տեղ մահճակալ դնել հարիւր հիւանդէ աւելի ընդունել կարենալու համար: Ինֆլուէնցային ա՛յսքան տարածուելուն պատճառ կ'ըլլայ նաև օդին տաքութիւնն ու խոնաւութիւնը:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—«Իւնիօն» Ապահովագրական Ընկերութեան Տնօրէնութիւնն յառաջիկայ 1/14 Մարտէն սկսեալ իր գրասենեակները պիտի փոխադրէ, Սթամպօլ, Սուլթան Համամ, նորաչէն Քաթըրճը օղլու բաստը: 20—4

ԱԶԴ

ՓԱԼՔԱՆ Ապահովագրական ընկերութեան Թուրքիոյ ընդհ. գործակալութեան գրասենեակներն յառաջիկայ Մարտ 1/14 ին պիտի փոխադրուին Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Օսմ. Պանքայի դէմ, Թահտաարուն խանի առաջին յարկը: 3—20

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ներքին գործոց նախարարութեան Թղթակցութեան դիւանին դպր—Տնօրէն անուանուեցաւ նոյն դիւանին անդամներէն Ահմէտ Նազմի պէյ։

—Գ. Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Գերմանիոյ Ռոստոք Համալսարանին Աշխարհագրութեան ուսուցիչ Տոքթ. Մ. Ֆիճզի։

ԸՆԴՀ. ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Ելմտական նախարարութիւնը, Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, մէկ երկու օրէն պիտի սկսի ամսաթոշակ մը բաշխել պետական ընդհանուր պաշտօնէից։

—Զինուորական հանգստեան Թոշակի Սնտուկը վաղը պիտի սկսի ամսաթոշակ մը բաշխել հանգստեան կոչուած զօրականներուն և զինուորական որբերուն ու այրիներուն։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.—Ռուսիոյ Գործակալութեան կողմէ Պուքրէշի լրագրաց հաղորդուած հեռագրի մը նայելով, Ռուս դեսպան Մ. Զինովիէվ, որ անցեալ Ուրբաթ օր Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցած էր, Ռումելիի Նահանգներուն մէջ բարեկարգութեան և անդորրութեան անվթար պահպանման նկատմամբ Կայսերական Կառավարութեան կողմէ ի գործ դրուած իմաստուն միջոցներուն համար, Վեհ. Զարին գոհունակութիւնը յայտներ է Ն. Կ. Վեհափառութեան։

—Իգտամ՝ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ բարեկամական յարաբերութեանց վրայ հետեւեալը կ'գրէ այսօր. «Կայսերական Կառավարութեան և Ռուսիոյ Տէրութեան միջեւ տիրող բարեկամական սիրալիր յարաբերութիւնք վերջին տարիներս ամէն պատեհ առթիւ ի յայտ եկան և ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառելու եղանակաւ զօրացան։ Մեր նախընթաց օրուան թուով Սվօպօտա լրագրէն արտատպած հատուածն անգամ մ'եւս կ'ապացուցանէ Օսմ. Տէրութեան նկատմամբ Ռուսիոյ Տէրութեան տածած բարեկամական զգացումները։ Նոյն լրագրին տեղեկութեանց նայելով, Ռուսիոյ Ներքին գործոց նախարարութիւնը բոլոր ռուս լրագրերուն հրամանագիր մը հաղորդած է, ազդարարելով որ Վեհ. Սուլթանին և Կայսերական Կառավարութեան նկատմամբ յարգական զգացումներով առաջնորդուին լոկ մը միայն գործածեն։ Ասիկա նոր ապացոյց մ'է Օգոստափառ Սուլթանին և Ռուսիոյ Վեհ. Զարին միջեւ տիրող սիրոյ և յարգանաց, և հզօր փաստ մը՝ անկեղծ բարեկամութեան։ Իրաւ այս վիճակը մեծ գոհունակութիւն կ'պատճառէ բոլոր Օսմանցիներուն։»

ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄՈՒՆՔ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ.— Ֆրանսերէն Թան լրագիրը, որուն համար Սապահ կ'ըսէ թէ Եւրոպական Մամլոյն մէջ կարեւոր դիրք մը կը գրաւէ, իր վերջին թուով Օսմ. Տէրութեան նկատմամբ հրատարակած մասնաւոր յօդուածի մը մէջ, Կայսերական Ռումելիի Նահանգներուն ապահովութիւնն ու անդորրութիւնն անգամ մ'եւս երաշխաւորելու և համրային բարօրութիւնն ու երջանկութիւնն աւելցնելու համրօգուտ նպատակաւ ի գործ դրուող վարչային բարենորոգումներուն վրայ կ'խօսի, և այս առթիւ Վեհ. Կայսեր բարեխնամութիւնները դրուատելի լեզուով մը յիշատակելէ վերջ, կ'ըսէ թէ Ն. Կայսերական Վեհափառութեան ի բնէ միակ բաղձանքն է ապահովութիւնն ու բարօրութիւնը տեւական ընել օսմ. երկիրներուն ամէն կողմը, և այս անգամ ալ Կայսերական բարեհաճ Իրատէին համաձայն, փութով պնդութեամբ գործադրուող բարենորոգումներուն օգտաւէտ արդիւնքը պիտի ըլլայ համրային անդորրութեան ու բարօրութեան յաւելումը, ինչ որ մեծ գոհունակութեամբ կ'անտեսուի, և Օսմ. Տէրութեան սոյն կարգապահական Տնօրինութիւնք իրաւամբ կը գնահատուին։ Նոյն թերթը կ'յարէ թէ Եւրոպիոյ բոլոր քաղաքական շրջանակներուն մէջ մեծ գոհունակութիւն պատճառած է այն արտասովոր փութկոտութիւնը, զոր Կայսերական Կառավարութիւնը ցոյց կուտայ՝ ժամանակէ մ'ի վեր Ռումելիի Նահանգներուն համար որոշուած բարենորոգումները գործադրելու։

—Գերման Տէրութեան կէս—պաշտօնական թերթը, Բօստ, կ'ըսէ թէ Ռումելիի Նահանգներուն մէջ գործադրուող բարենորոգումները, Վեհ. Կայսեր բաղձանաց համաձայն, գոհացուցիչ արդիւնքներ պիտի ունենան։

—Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ, որուն համար Սապահ կ'ըսէ թէ Աւստրիական Մամլոյն մէջ բարձր դիրք մը կ'գրաւէ, Ռումելիի Նահանգներուն վրայ իր վերջին թուով հրատարակած կարեւոր յօդուածի մը մէջ Աւստրիոյ քաղաքականութեան վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Աւստրիոյ միակ բաղձանքն է բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ խաղաղութեան և անդորրութեան պահպանումը, և այս նպատակաւ բոլոր Տէրութեանց հետ բարեկամական յարաբերութիւններ կ'տածէ։ Նոյն թերթն այս առթիւ Թուրքիոյ և Աւստրիոյ յարաբերութեանց վրայ եւս խօսելով, կ'յարէ թէ Աւստրիա ի վաղուց անտի սիրալիր յարաբերութիւններ կ'տածէ Օսմ. Տէրութեան հետ, և այժմ եւս Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ սիրալիր յարաբերութիւնք ա՛լ աւելի զօրաւոր հիմերու վրայ հաստատուած են։

—Պուքրէշէ կ'գրեն Բօլիթիքէ Քօրէսբօնտէնցի թէ Ռումէն կառավարութիւնը, որ մի կողմէ իր ներքին բարգաւաճման կ'աշխատի և միւս կողմէ դրացի Տէրութեանց հետ սիրալիր յարաբերութիւններ տածելու հոգ կ'տանի, գոհութեամբ կ'անսնէ որ Ռումելիի Նահանգներուն մէջ բնակող Քուցօ—Վալաքներն իրենց Վեհափառին՝ Օգոստափառ Կայսեր՝ նկատմամբ հաւատարմական ջերմագին զգացումներ կ'տածեն միշտ։

—Բէչգէր—Լոյտ Շքոտրայէ հեռագիր մը հրատարակած է ծանուցանող թէ չնորհիւ Վեհ. Կայսեր, կատարեալ անդորրութիւն կ'տիրէ Շքոտրայի Նահանգին մէջ։ Անցեալներն ոստիկան-զինուորներու հրամատար Էսատ փաշայի 29 աւազակներ ձերբակալելէն ի վեր, նոյն Նահանգին մէջ գողերու և աւազակներու ո և է հետք չէ մնացած։

—Ռուսական կարեւոր թերթեր, Վեհ. Կայսեր կողմէ վերջերս հրամայուած բարենորոգումներուն վրայ խօսելով, կ'ըսեն թէ բնաւ տարակոյս պէտք չէ ունենալ թէ բոլոր Օսմ. պաշտօնատարք որոշուած բարենորոգումները նոյնութեամբ պիտի գործադրեն, և հետեւապէս կարգ մը չարակամ թերթերու թշնամական հրատարակութեանց պէտք չէ հաւատ ընծայել։ Պէտք է միշտ յիշել թէ Տէրութեանց հետեւած քաղաքականութիւնն է ընդհանուր խաղաղութիւնն անվթար պահել։ Կոմս Լամստորֆ՝ Աւստրիա, Սերպիա և Պուլկարիա այցելելէ և Ռուսիա վերադառնալէ վերջ՝ կարեւոր գեկուցումներ ըրած է Պուլկարիոյ, ազդարարելով որ աւազակախումբերը պէտք է ցրուէ և անդորրութիւնը պահպանելու հոգ տանի, զի Ռուսիա որոշած է իր խաղաղասէր ընթացքէն բնաւ չշեղիլ, և եթէ Պուլկարք Ռուսիոյ տուած իմաստուն խորհուրդներուն չանսան և անդորրութեան խանգարման պատճառ ըլլան, իրե՛նք պիտի տուժեն հետեւանքը, առանց դուրսէն ո և է օգնութիւն գտնելու։

—Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Կոմս Կոլուխովսքի, Վիեննայի Օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյի հետ վերջին տեսակցութեան մը միջոցին, յայտարարեր է թէ աւստրեւմաճառ կառավարութիւնն իրական գոհունակութեամբ մը կը տեսնէ Ռումելիի նահանգներուն մէջ բարենորոգմանց գործադրումը, որոց հետեւանքը պիտի ըլլայ Կայսերական Ռումելիի բարգաւաճումը։

—Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ, Ռումելիի նահանգներու Ընդհ. քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի կարողութիւնն ու արժանիքը կը գովէ, ըսելով թէ վարչային գործերու մէջ իրական և հիմնական մեծ փորձառութիւն մ'ունի, կ'ըսէ Թէրճէմանը Հագիգաթ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՄԻԱՑՄԱՆ նախարարական յանձնաժողովն երէկ վերստին գումարուեցաւ Եպարքոսական պաշտօնատան մէջ։ Օսմ. Պանքայի Ընդհ. Տնօրէն Մ. Կ. Օպուանօ և խորհրդական Բանձիրի պէյ եւս մասնակցեցան խորհրդակցութեանց։

ԴԱՏԱԿԱՆ Նախարար Բարձր. Աբտիւրրահման փաշայի նախագահութեամբ, դատական պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովն երէկ գումարուելով, Ռումելիի Նահանգներուն դատական պաշտօնէից ընտրութեամբ զբաղեցաւ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ, սերպիական դեսպան Մ. Սավա Կրուիչ և ռումանական դեսպան Մ. Լահովարի երէկ Բ. Դուռն երթալով, յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ։

—Աւստրիական, անգլիական, ամերիկեան և սերպիական դեսպաններն երէկ տեսակցեցան նաեւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի և խորհրդական Նասըմ փաշայի հետ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ նախկին կուսակալ և Պետական Խորհրդոյ անդամ Հասան Րէֆիգ փաշա նախընթաց գիշեր մեռաւ իր ապարանքին մէջ, ի Մահմուտ—փաշա։ Վեհ. Կայսրն մահուան լուրն իմանալով, բարեհաճեցաւ Իր Կայսերական բարեմտին հաղորդել տալ ընտանեաց, և հրաման ըրաւ Իր Անձնական մասնաւոր Գանձէն հոգալ թաղման ծախքը։

ՌՈՒՄԵԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Շքոտրայի նահանգին մէջ գտնուած բոլոր յանցաւորներն ու ոճրագործները փութով պնդութեամբ կ'հալածուին և կ'ձերբակալուին, և նահանգին ընդհ. անդորրութիւնը, Բարձրագոյն բաղձանաց համաձայն, կ'պահպանուի, ինչ որ ընդհ. գոհունակութիւն կը պատճառէ բնակիչներուն։ Իգտամ կ'ըսէ թէ մինչեւ Ցունուարի վերջը ձերբակալուած գողերէն ու աւազակներէն զատ, որոց թիւն արդէն ծանուցուեցաւ, Փետրուարի սկիզբէն մինչեւ վեց, 42 գողեր եւս ձերբակալուած և դատարանի յանձնուած են։

—Ներքին գործոց նախարարութեան հրամանաւ, բոլոր քաղաքային պաշտօնէից անցեալը պիտի քննուի։ Ըստ այսմ, Մանաստիրի մէջ նահանգին Մէքթուպճի Բէչֆի պէյի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, Մանաստիրի նահանգին բոլոր քաղաքային պաշտօնէից անցեալ կեանքը քննելու համար։

—Գոսովայի կեդրոնական նորակազմ գաւառակին վարչական խորհուրդին անդամ ընտրուած են 2 իսլամ, 1 յոյն, 1 պուլկար և 1 հրեայ։

—Դատական նախարարութիւնը Մանաստրի Վերաքննիչ Ատեանի ընդհ. դատախազին հեռագրեց թէ նորընտիր դատաւորները պէտք է անյապաղ անցեալ ունենան, և բնաւ արտօնութեան չըլլան։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԽՌՈՎԱՐԱՐՔ.—Աթէնքէ Փետր. 12 թուով կ'հեռագրուի թէ Պուլկար հրոսակապետ Եանքօֆի ընկերներէն Բէդրով, որ վերջերս Աթէնք գացած էր, գինետան մը մէջ ձերբակալուեր և հելլէնական հողէն արտաքսուեր է։

—Նոյն քաղաքէն կ'հեռագրուի թէ Ֆիլիպէի կառավարիչը, Պուլկար կառավարութեան ստացած հրահանգներուն վրայ, պուլկար խռովարարներու կեդրոնատեղին փակեր և մէջը գտնուած թուղթերը գրաւեր է։ Դրան վրայ կախուած նշանակն ալ վերցնել տուեր է։ Ժողովուրդը խռովարարներուն դէմ ձեռք առնուած խիստ միջոցներէն շատ գոհ մնացեր է։

—Սոֆիայէ կ'հեռագրուի թէ պուլկար խռովարարներու կեդրոնատեղիներէն գրաւուած բոլոր թուղթերն անցեալ Շբ. օր ոստիկանութեան Տնօրէնին յանձնուեր են։

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԱՄՊԱՐՃԵԱՆ, որ Էտիրնէի պատժական դատարանին անդամ անուանուեցաւ, Կայս. Իրաւագիտական վարժարանի յաջողագոյն շրջանաւարտներէն է, որ իբրեւ անդամ Պէրաթի առեւտրական դատարանին, յոյժ գոհացուցիչ պաշտօնավարութիւն ունեցած է, և իր իրաւագիտական հմտութեամբ, արդար համբաւ մը կ'վայելէ դատական շրջանակներուն մէջ։

ԴԱՅՄԱԳԱՄՆԵՐԸ.— Ինչպէս յայտնի է, քաղաքային պաշտօնէից ընտրութեան դադարեալ յանձնաժողովոյ կանոնագրին համաձայն, գաւառակներու Դայմագամները Միլքիէ վարժարանին, և գիւղախումբերու Միւտիրները Կալաթա—Սարայի և միւս բարձրագոյն վարժարաններու շրջանաւարտներէն միայն կրնան ընտրուիլ։ Իսկ այն Դայմագամներն և Միւտիրները, որ նոյն վարժարաններէն վկայեալ չեն, չորս տարուան պաշտօնավարութենէ մը վերջ կրնան Միլքիէ վարժարանին մէջ քննութիւն տալ և Դ. կարգի Դայմագամի ստորճան բարձրանալ։ Դայմագամութեան պաշտօնի ստանալու խնդրանքները վերջերս շատցած ըլլալով, Պետական Խորհրդոյ և Նախարարաց Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացուած է Կայսերական Իրատէով, Միլքիէ վարժարանին քննիչ յանձնաժողովը պիտի բարեփոխէ քննութեանց ծրագիրը, որ պիտի պարունակէ վարչային գիտութիւններ, քաղաքային տնտեսութիւն և կրթական ծանօթութիւններ, ինչպէս որ կ'ուսուցուին նոյն վարժարանին մէջ։ Կալաթա—Սարայէն կամ ուրիշ բարձրագոյն վարժարանէ մը վկայեալ Միւտիրները 8 տարի և վկայական չունեցողները 10 տարի ծառայած ըլլալու են, որպէս զի կարենան Դայմագամութեան պաշտօնի հետամուտ ըլլալ։ Անոնք որ անգամ մը յառաջանալու իրաւունք ստացած են, չեն կրնար ստորճան մ'եւս յառաջանալ մինչեւ որ 4 տարի ծառայած չըլլան։ Յառաջացման քննութիւնները տարին մէկ անգամ միայն տեղի կ'ունենան։

ՊԱՊԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ առթիւ, այսօր Բերայի Սէնդ—Էսբրի եկեղեցւոյն մէջ, պապական նուիրակ Տ. Պօնէդդի հանդիսաւոր պատարագ մատոյց, և գոհաբանական աղօթքներ կատարուեցան։

ԴՐՈՆԵԱՅԻ ՇԷՆՔԵՐԸ.—Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, Դրոնեայի մէջ նոր շինուելիք կամ նորոգուելիք շէնքերուն տանիքներն այսուհետեւ միմիայն կղմինտրով պիտի ծածկուին։ Այս բացարձակ արգելքին հակառակ գործողները պիտի պատժուին, և շինուած շէնքերն ալ պիտի քանդուին։

ՊՈԼԻՍ ԳՏՆՈՒՈՂ ԳԱՒԱՌԱՑԻՆԵՐԸ.—Պոլիս գտնուող գաւառացիներուն պետական տուրքերէ ունեցած պարտքերը գանձելու համար, զանազան կողմերէ Ոստիկանական Նախարարութեան դիմում կ'ըլլայ, ինչ որ օրէնքի հակառակ է, քանզի այդ գործը միմիայն Ելմտական Նախարարութեան կ'պատկանի։ Տրոց գանձման նոր Կանոնագրին համաձայն, խստիւ արգիլուած է ոստիկան—զինուորներու (ժանտարմ) միջամտութիւնը՝ տրոց գանձման գործին մէջ։ Տրոց գանձման կանոնագրին գործադրման հոգը Մալիէի մէջ կազմուած անկախ վարչութեան մը յանձնուած ըլլալով, այդ կարգի պետական պահանջներու գանձման համար պէտք է ուղղակի Ելմտական նախարարութեան դիմել, եթէ պարտատէրներն իրենց երկրին մէջ ստացուածք կամ կալուած չունին, անոնց բնակութեան տեղը ու արհեստը ճշդելով։ Այս որոշում Ելմտական Նախարարութեան կողմէ հաղորդուեցաւ բոլոր նահանգներու Տէֆթէրտարներուն։

Բ. ԴՐԱՆ իրաւաբանական խորհրդական Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի որդին՝ Տիրան պէյ՝ Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, պաշտօնի պիտի կոչուի Խարիճիէի դիւաններէն մէկուն մէջ։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Փետր. 8էն մինչեւ 15, մէկ շաբթուան մէջ ի Պոլիս պատահած մահերուն թիւն յանգած է 339ի։

ՇՔՈՏՐԱՅԻ փայտաշէն շուկային մէջ հրդեհ ծագելով, երկու խանութ ամբողջովին և երկու խանութ մասամբ միայն այրեր են։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ Վարչութիւնն ազդարարեց մաքսատանց պաշտօնեաներուն որ եթէ մինչեւ Փետր.ի վերջն ըստ օրինի երաշխաւոր չտան, պիտի կորսուի իրենց ամսաթոշակը։

—Մաքսային Վերատեսուչ Նազիֆ փաշայի նախագահութեամբ երէկ յանձնաժողով մը գումարուելով, մաքսային զանազան գործերով զբաղեցաւ։ Ներկայ եղաւ նաեւ Մաքսային Ժողովին նորընտիր նախագահ Սիւրէյյա պէյ։

ԻԶՄԻՐԻ Ոստիկանութիւնը Փետր. 24էն 25 լուսնալու գիշերը, Բալա—Սքալայի մէջ տուն մը խուզարկելով, քանի մը պնտուակ գտեր է, որք վառօդ և բիւլլէներ կ'պարունակէին։ Մաքսանենգ մը, Եորկի անուն, ձերբակալուեր է։

ԲՐԷՅՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԼԻՒՔՍԻԷՆ

218 ՐԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
3 % ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՂԹՈՑ

15 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1903

210,518 թիւը 50,000 ֆր. շահած է

Իսկ հետեւեալ 25 թիւերը շահած են 1,000ական ֆրանք.—

22,053	26,273	35,588	60,116
74,126	75,112	76,443	88,808
119,050	194,221	195,448	215,382
239,659	239,704	243,015	254,199
279,174	285,875	307,374	315,978
326,773	341,574	365,296	384,470
397,106.			

Պարգեւներու վճարումը տեղի պիտի ունենայ 1903 Մարտ 1էն սկսեալ.

Սոսիէթէ ԺԷ (Բարիզ)
ԳԱՀԻՐԷ.—Կեդրոնատեղիէն
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Բրէտի Լիոնէէն
Սոսիէթէ ԺԷ (Բարիզի վրայ օրուան փոխանակագինով)
Կ. ՊՈԼԻՍ.—Բրէտի Լիոնէէն
ԻԶՄԻՐ.—Բրէտի Լիոնէէն.

ՔՐՈՆԻԿ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Բ. Դրան կողմէ հարկ եղած ձեռնարկութիւնք կատարուելով, բարձրագոյն հրամանաւ արտօնուած է Ազգ. Հիւանդանոցին համար Նուագահանդէս մը սարքելու անցեալ տարւոյ նման, նախագահութեամբ Քաղաքապետ Բարձր. Րըտվան փաշայի, և ըստ այնմ հարկ եղած հրամանները հաղորդուած են պէտք եղած պաշտօնարաններուն։

—Ինչպէս երէկ գրեր էինք, Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Բ. Դուռն երթալով, Ս. Գործակատարին հետ, պատիւ ունեցաւ Մեծ—Եպարքոսին հետ տեսակցելու, որուն մատոյց ինչ ինչ պաշտօնագրեր, և յետոյ Ատլիէն երթալով, դատական նախարարին հետ ալ տեսակցեցաւ։

—Այն չորս ընտրելներէն զատ, զոր արդէն ծանուցինք, ուրիշ 20ի չափ ընտրելներ ներկայացած են Պատրիարքարանս Ս. գործակատարութեան համար, անձամբ կամ գրով խնդրելով զիրենք առաջարկել Ս. Պատրիարք Հօր, Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի, լրագրաց արտօնատէրներու, և այլոց։ Աւելորդ է ըսել թէ այս ընտրելներուն մեծագոյն մասն առ այժմ անգործ վիճակի մէջ գտնուող անձինք են։ Բ. գործակատարութեան համար ընտրելիք անձն այնքան բաղձալի չեն, բայց անոնց ընկերական մակարդակն ի հարկէ քիչ մը խոնարհ է։ Բայց զարմանալի է լսել թէ Բ. գործակատարութեան համար ներկայացողներուն մէջ կայ եղեր նաեւ նախկին ուսուցիչ մը, որ անցեալ տարի օրաթերթի մը Տպարանէն արձակուած էր գողութիւններու և ուրիշ զեղծումներու համար։ Այս մարդիկ ինչ կ'կարծեն։ Պատրիարքարանի Գործակատարութեան պաշտօնները Պրոպատիկէի ատաղձն կ'կարծեն արդեօք։

—Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան այսօր դատական նախարարին մատոյց ինչ ինչ պաշտօնագրեր։

—Հալէպի Թաղ. Ժողովոյ անդամոց մէջ հակամաձայնութիւն ծագելով, 4 ամիսէ ի վեր ժողով չէ գումարուեր և գործերն երեսի վրայ մնացեր են, և ըստ որում Թաղ. Ժողովոյ ատենապետ Դուլեամճեան Յակոբ էֆ. եւս քաշուած է պաշտօնէ, խնդրուեր է որ Պատրիարքարանն հրահանգէ յիշեալ ատենապետը ժողովները գումարելու, և գործերը կարգադրելու համար։

—Անցեալ Կիրակի, Արմաշու Դպրեվանքին Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեր է հանգուցեալ Տիկին Տավուտեանի հոգւոյն համար և որոշուեր է որ այսուհետեւ ամէն տարի նոյն օրը կատարուի այդ հոգեհանգստեան պաշտօնը։ Տիկին Տավուտեան, ինչպէս արդէն գրած էինք, 100 ոսկի նուիրած է Արմաշու Դպրեվանքին։

—Վանայ Գաւառական Վարչութիւնը, Աղբակի Ս. Բարթողիմէոս Վանուց փոխ—առաջնորդ Արսէն վրդ.ի դէմ եղած գանգատները քննելով յատուկ քննիչի մը միջոցաւ, հարկ դատեր է Արսէն Վրդ.ի հրաժարականն ընդունիլ և անոր յաջորդ կարգել Պայազիտի առաջն. տեղապահ Մարգարեան Տ. Մամբրէ վրդ. որ անմիջապէս ուղեւորեր է իր պաշտօնատեղին։

—Վանայ Գաւառական Վարչութեան պաշտօնավարութիւնը վերջացեալ համարուելով, առժամանակեայ Կրօն. և Քաղ. Ժողով մը կարգուած էր Պատրիարքարանին կողմէ։ Նորընտիր ժողովները պաշտօնի ձեռնարկելով դիւանին կողմէր և Պատրիարքարանի ծանուցեր են։ Նորակազմ Գաւառ. Վարչութիւնն առանձին գրով ծանուցանելով պաշտօնի ձեռնարկած ըլլալը, Պատրիարքարանի աջակցութիւնը խնդրեր է իրեն յանձնուած պաշտօնը խղճմտութեամբ կատարելու համար։

—Բէօսդէնճէի մէջ, Շապին Գարահիսարի Պուսէյիտ գիւղի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ վերաշինութեան համար հանգանակութիւն կատարուելով, 230 ֆր. գոյացեր է։ Նոյն գումարը պատկանեալ տեղը ղրկուեր է Պատրիարքարանի միջոցաւ։

—Կիւմիւշխանէէ կ'գրեն մեզ Փետր. 17 թուով.— «Ժամանակէ մ'ի վեր տեղւոյս եկեղեցին փակ մնացած էր առ ի չգոյէ հոգեւոր պաշտօնէի. հոգեկան սոյն անմխիթարական պէտքին գոհացումը Պատրիարքարանէն խնդրած էինք և անհամբեր յարմար կարգադրութեան մը կ'սպասէինք։ Բերկրանօք կ'ծանուցանեմ որ Ազգ. Պոլսոյ Առաջն. Տեղապահ Հօր հայրական հոգածութեամբ և Պատրիարքարանի հաւանութեամբ հոս ղրկուեցաւ Սեբաստիոյ Հայոց նախորդ Հոգեւոր հովիւ Տ. Արսէն աւագ քհնյ. Խաչօյեան որ կարճ ժամանակի մէջ տեղւոյս համայնքին համակրելի դարձած է իր որբազան պաշտօնին խղճամիտ գիտակցութեամբ. հետեւաբար հաւատի ենք որ այլ եւս չնորհիւ Տ. Արսէն Հօր չքնաղ յատկութեանց, տեղական Հայ ժողովուրդն հոգեւորապէս պիտի մխիթարուի։ Քաղաքիս Հայ, Յոյն և Հրէայ հասարակութիւնները, իւրաքանչիւրն յօգուտ և ի նպաստ իրենց վարժարաններուն, ամէն տարի պարահանդէս կ'սարքեն. վերջինը՝ որ մերինն էր՝ տեղի ունեցաւ նախընթաց շաբաթ գիշեր. տեղւոյս անյար խորութեան պատճառաւ Այօս Մարօնիտա Նիքօլայոս Արքեպիսկոպոս, Յունաց Միտրոպոլիտը, Յոյն վարժարաններէն ամէնէն հայակամը մեր տրամադրութեան ներքեւ բարեհաճեցաւ դնել ի մեծ ուրախութիւն Հայ համայնքին, որով պարահանդէսը չքեղ եւ փայլփլուն երեւոյթ մ'առաւ և տեւեց խանդավառ մինչ'ւ առաւօտ, այս առթիւ կ'յիշատակուին Պապուճեան էֆ., Ռուբէն էֆ. Գէորգեան, Մագաղեան էֆ. Ամրակումեան, որք պարահանդէսին յանձնաժողովը կ'կազմէին և մարդասիրաբար ամէն ջանք և փոյթ ի գործ դրին ի գոհունակութիւն պարողաց և հանդիսականաց, պարահանդէսէն զուտ շահ գոյացաւ 100 մէճիտ։ Տեղւոյս մերայինք պարտք կ'համարին իրենց խորին չնորհակալիքն յայտնել հրապարակաւ առ Միտրոպոլիտն Յունաց

ինչպէս նաեւ յիշատակեալ կրթասէր ազնուական անձնաւորութիւններու՝ իրենց մատուցած արդիւնաւոր ծառայութեանց եւ գովելի փութաջանութեան համար։»

—Եգիպտոսի Առաջնորդ Տ. Յովսէփ Եպսկ. Այվազեան, նամակ մը գրելով Պատրիարքարան, կ'ծանուցանէ թէ Պատրիարքական այն կոնդակն որով յորդոր կը կարդացուէր ժողովրդեան զգուշանալ Թաղ. Խորհրդոյ չուրջը խնդիր յուզելէ և ձեռնտու գտնուիլ անոր կարգադրութիւններուն, իր Աղեքսանդրիա գտնուած միջոցին կարդացուեր է եկեղեցւոյ մէջ և բացակայից ալ ի տեղեկութիւն կախեր են զայն եկեղեցւոյն բակը։ Առաջնորդն այդ նամակով կ'տեղեկացնէ նաեւ իր Գահիրէ մեկնիլը։

—Մըխալըճի Թաղ. Խորհուրդն իր դէմ եղած գանգատներուն պատճառաւ հրաժարած ըլլալով, Պանտրմայի առաջն. փոխանորդ Պետրոս քհնյ. Վարդանեան Մըխալըճ գացեր և գրեթէ չաբաթ մը հոն մնալով, վէճի առարկայ եղած խնդիրները քններ ու համաձայնութիւն մը և կարգադրութիւն մը յառաջ բերեր է 5 անդամէ բաղկացեալ Թաղ. Խորհրդոյ մը ընտրութիւն կատարելով։

—Հանգուցեալ այրի Տիկին Իսկուհի Ս. Մախոխեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Ազգ. Հիւանդանոցին այրի Տիկին Տիրուհի Գ. Մըրըեան։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՊԵՐԼԻՆ, Մարտ 2.—Գերման գահաժառանգ իշխանն ու իր եղբայրը՝ Այթէլ իշխան երէկ իրիկուն Արեւելք ուղեւորեցան։ Գերման Կայսրն ու Կայսրուհին անոնց ընկերացան մինչեւ կայարան։

ՄԻԼԱՆ, 2.—Գերման գահաժառանգ իշխանն ու իր եղբայրը՝ Այթէլ իշխան այսօր հոս հասան անպաշտօն կերպով, և վաղը Պրինտիզի պիտի երթան։

ԲԵՇՏԻԱ, 2.—Ֆրանց—Եօզէֆ Կայսրն հոս եկաւ երկար ատեն մնալու համար։

ՏՈՒԼՐ, 2.—Մանշի ջրանցքին մէջ ահարկու փոթորիկ մը կ'տիրէ։ Նաւահանգիստն և քաղաքին հարաւային ծովեզերքի մերձակայ փողոցները շատ վնասուեցան։ Շատ մարդիկ կորան։ Ծովային պաշտօնատան Տնօրէնին բնակարանը, Լոյտի գրասենեակն և երկաթի գործարան մը ալիքներէն քշուեցան։ Նաւային պաշտօնատան Տնօրէնն ու երկաթագործ մը մեռան։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 2.—Ծերակոյտը Մարտ 5էն ի նիստ հրաւիրուած է, Քանատայի ջրանցքին դաշնագիրը, և Քուպայի հետ փոխադարձութեան դաշնագիրը քուէարկելու համար։

ԲԵԴԸՐՍԲՈՒՐԿ, 2.—Բէնսիլվանիոյ ամբողջ արեւմտեան կողմը մեծամեծ վնասներ պատահեցան ողողումներու պատճառաւ։ 56 գործարաններ իրենց աշխատութիւնները դադրեցուցին։ 38,000էն գործաւորք անգործ կ'մնան։

ԲԱՐԻԶ, 2. — Ազգայնականներուն նպաստաւոր թաղապետական ընտրութիւններէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, նախագահ Լուպէ երէկ ներկայ եղաւ Քաղաքապետարանի պարահանդէսին, ընկերակցութեամբ քանի մը Նախարարներու։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ՀՌՈՄ, Մարտ 2.— Քաղաքական շրջանակներու և լրագրաց մէջ նպաստաւոր ընդունելութիւն գտաւ Հիլմի փաշայի անուանումը՝ իբրեւ Ընդհ. Քննիչ Ռումելիի Նահանգներուն։

ԼՈՆՏՈՆ, 2.— Երեսփ. Ժողովը 45ի դէմ 248 քուէով ջնջեց ընտրութիւնը Լինչ երեսփոխանին, որ ի մահ դատապարտուած էր պետական դաւաճանութեան յանցանքով։ Ժողովն արտօնեց որ ընտրողք նոր երեսփոխան մ'ընտրեն։

ՀՌՈՄ, 2.—Պապն երկու օր հանգստացած ըլլալով քաջառողջ է։ 60,000 ուխտաւոր, 45 Կարդինալ, 200 եպիսկոպոս, 7 իշխան և իշխանուհի Հռոմ հասան, յոբելեանի վաղուան մեծ հանդէսին ներկայ ըլլալու համար։

ԲԱՐԻԶ, 2.— Ֆրանսայի արեւմտեան ծովեզերքներուն վրայ շատ բուռն փոթորիկ մը կ'տիրէ։ Հեռագրաթելերն ու ընդծովեայ պարաններն վնասուած են։

—Անգլիացւոց գժտութիւնները կ'աւելնան Սոմալի երկրին մէջ։

—Բարսելոնէն կ'հեռագրուի թէ Վենետուելայի ըմբոստները գրաւեր և աւերեր են Բարքուիսիմէթ քաղաքը։ Քաղաքին Գերման բնակիչները կ'խնդրեն որ մարտանաւ մը ղրկուի։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսր ներկայ պիտի գտնուի այն համաժողովին որ Սեպտեմբերին պիտի գումարուի Տրէզտէնի մէջ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Ղալաթիոյ Սակարանի կիսամեայ հաշուեյարդարութեան առժամանակեայ սակերն են. Թմն. 35 ղրշ. Ռէբօր, Երկթ. 17.½ մղմ. Ռէբոր. հաշուեփակ Թմն. 32 ղրշ. 20 փր. իսկ Երկթ. 123 ֆր.։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Թմն. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	32	18½
Ամէնէն բարձր գին	»	32	22½
Ամէնէն վար գին	»	32	14½
Ռումելիի երկաթուղի	ֆր.	123	—
Ամէնէն բարձր գին	»	123	—
Ամէնէն վար գին	»	122	50
Թրամուայ	»	145	—
Ամէնէն բարձր գին	»	145	—

ԲԱՑՈՒՄ Փետր. 18/3 Մարտ

Օսմ. Թմն. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	32	17
» » » »	ժամ 6ին	32	16½
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	122	50
» »	ժամ 6ին	122	50

Թրամուայ	ֆր.	142	—
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	605	—
» պարտաթ.	ֆր.	493	—
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	268	—
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	»	267	—
Անատոլուի Երկթ. պարտ.	»	525	—
» » բժնթ.	Ա. Ո.	12	67½
Հէյտէրփաշա-Տամասկոս Թուղթ	ֆր.	419	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	495	—
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	—	—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	4	25

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	1	75
» ութ օրուան	»	4	25
Ռումելիի Երկթղ. »	ֆր.	3	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Ֆրանքնոց	ղրշ.	87	34
Անգլիական ոսկի	»	110	02
Բօլ Իմբէրիալ	»	90	—
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	05
Քրիմից	»	51	06
Նոր Մէթալիք	»	106	—
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8	60

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109	⅜
» » » առտ. Թղթ.	»	109	⅛
» չէք	»	110	⅜
Բարիզ 3 ամիս Պնք. Թղթ.	ֆր.	23	—
» » » առեւ. »	»	23	05
» չէք	»	22	82½
Վիեննա չէք	քուրոն	21	77
Պերլին չէք	մարք	18	58
Ռուսիա չէք	ռուպլ	8	57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 1

Օսմ. Թմն. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	60	50
» » » Դ.	»	31	50
» » » Դ. բաց.	»	29	43
» » » Դ. գոց.	»	29	43
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13	87
Եգիպտական միացեալ	»	107	50
Անգլ. Քոնսոլիտէ Գ. Կ.	»	92	25
Այտընի Երկաթուղի	»	14	—
Փոխառութիւն Գասսապա	»	89	50
» Հելլենական 1881	»	42	50
» » 1884	»	42	50
Մօնօբօլ »	»	44	50
Պուլկ. Փոխառ. 1888	»	92	—
» » նոր 1892	»	92	50
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	37½
Թրամուայ	»	5	62
Դրամագլուխ		4	—

ԲԱՐԻԶ, Մարտ 1

Օսմ. Թմն. Սէրի Դ. բաց.	Ա. Ո.	29	77
Օսմ. Թմն. Սէրի Դ. գոց.	»	29	77
» » » Դ.	»	31	95
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	126	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	602	—
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	475	—
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	99	80
Քրէտի Լիոնէ	»	1129	—
Պանք տը Բարի	»	1115	—
Սպանիական արտաքին	»	91	27
Իտալական Ռանթ	»	102	40
Թրամուայ	»	143	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	160
Դրամագլուխ Ֆրանս. Պանքայի		3	—

ՊԵՐԼԻՆ, Մարտ 1

Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103	20
» » բաժնթ. 60%	»	100	—
Ռումելիի Երկաթուղի	»	131	50
Օսմ. Թմն. Սէրի Դ.	»	30	30
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	32
Դրամագլուխ		4	—

ՎԻԵՆՆԱ, Մարտ 1

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95	48
» Լոնտոնի վրայ	»	240	20
Ռումելիի Երկաթուղի	»	117	70
Օսմ. Ռէժի	»	344	—
Դրամագլուխ		3	—

ԿՈՒԶԷՔ

Լաւագոյն պարող մ'ըլլալ շատ քիչ ժամանակի մէջ, նոյն իսկ սորվիլ մէկ ամբողջ օրուան մէջ, խիստ դիւրութեամբ մէթոտի ու մասնաւոր դասախօսութեան միակ պայմաններով
ԽԱՉԻԿ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
Ռուսական պարք
Դիմեցէք՝ Բերայի կողմը Կալաթա Սէրայ, Քրիսթաքի խանի (Սիթէ տը Բերա) դիմաց մէջ սափրիչ միւսիւ Աշիլի խանութը. Պոլսոյ կողմը, Մեծ Շուկայ, Գալփաքճըլարի դուռը, ֆէսճի Սեպուհ աղայի խանութը։ 15—5

ՏՈՔԴ. Լ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

Վիրաբոյժ—Մանկաբոյժ,
Մանաւանդ կանանց հիւանդութեանց.
Վկայեալ Բարիզի.

Կ'դարմանէ ներքին և արտաքին հիւանդութիւնները։ Կ'կատարէ վիրաբուժական գործողութիւններ վերջին կատարելագործեալ դրութիւններով։ Բարիզի, Նանսիի հիւանդանոցներու մէջ երկար տարիներ օգնական բժիշկի պաշտօնը վարած է։ Գործնական և փորձառական երկար ուսումնասիրութիւններէ վերջ, Կ. Պոլիս հաստատուած է Բերա, Թօբլու—Պուրի 136 Թիւ, ուր հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէն վերջ ժամը 1—3 (Ը. Ե.)։ Երեքշաբթի նոյն ժամուն կ'դարմանէ ձրիաբար կարօտ հիւանդները։ 50—30

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ
ՎԱՐՁՈՒ
ՏԵՓՈՆԵՐ, ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ, ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ, ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆՆԵՐ
(Appartements)
Ընդարձակ, Հանգստաւէտ, Օդաւէտ
Մեծ Ժողովրդական Խանի
Հաղորդակցելի վրայ, շինուածքին ամբողջ ... ԲԱԹԸՐՃԸ ՕՂ ԼՈՒ ԲԱԶԱԹԻՆ մէջ։ Դիմել
Մէնէճէրին։ 60—34

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՑԱՄԻՆ 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,200,000

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծական' կալուածք, կարասիք եւ ապրանք' յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ միջնորդութեամբ սառոգագրելոց, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ եւ Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս Խան, գետնայարկ Թիւ 1։

ESTABLISHED 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, ասոկ հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետարք Անգլիոյ ամենահարուստ և հեղինակաւոր դրամատէրեր են' ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխն և պահեստի գումարը կը հասնին 4,000,000 անգլ. ոսկիի։

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան ալխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 22,000,000 անգլ. ոսկեայ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

COMPAGNIE ROSSIA À ST PÉTERSBOURG

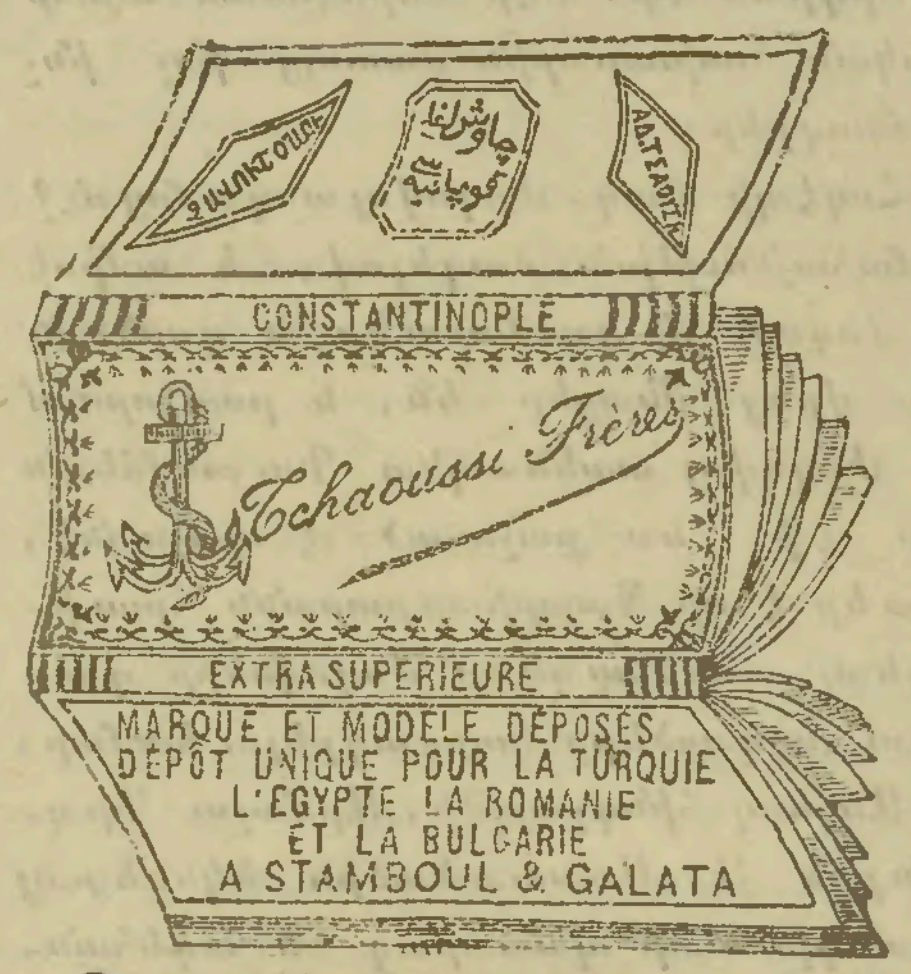
1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատեավ արտօնեալ	Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ 1,666,667 Փր.
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերսպուրկ	Երաշխաւորութեան գումար 122,000,000 »
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37	1901ի հասոյթք 54,000,000 »
	1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 249,400,000 »

Ընկերութիւնը շատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու դէմ են։

Ընկերութեանս քննիչ Արեւելից Ս. ՀԻՒՐՄԻՒԶ — Ղալաթիա, Բորսէին Հրապ (Էին Մուսաւաթ տեղը) — Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՈՐ ՐԷԲԲԷՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՈՐՆ Է ԵՒ ՈՒՐ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՏՆԵԼ Բան Ջավուշ Օղլուի ամենալաւ Բուղթը

Պոլիս, Ծխախոտի մաքսատան փողոցը, 14 Թիւ վաճառատան ներք, առանց խղճահարութեան ճանաչուած Ջավուշ Օղլուի խաղախանիչ մարդոյով արկղերի թուղթը ծխախոտի համար, բոլորը արտւոտ է ծանօթ դատարանին և միւս Օսմէ Հանրօգուտ չինութեանց նախապատրաստին «կրկին խաչիկ» վաճառանիշը գործածելու արտօնութիւն առնուած է։ Կեզծերէն զգուշանալու համար պէտք է դիմել Պոլիս, Ալաճա—Համամ, Ճէմիս Խան, Թիւ 24 վաճառատունը, և ուշադրութիւն ընել «կրկին խաչիկ» վաճառանիշին և 24 թիւին։ 51

ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆԻՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Մեծ քաղաքներու մէջ շատ անգամ պատահած էր անդուլ, մանկամարդ աղջիկներու եւ պատանիներու, որոնք իրենց նիհար կազմուածքով, տխրայն դէմքով եւ աղաւաղ մարմնով արդարանորդ կը յարուին մարդաս։ Անարիւնութեան զոհեր են ասոնք, որք հետ ալ տկարութիւն հետեւանօք գալ, խոհուն եւ հանգստաղիկ կեանքին անոր խախտիլ առիպուած ըլլալով դադրած են գործնական եւ կամ հարուստ ընտանիքներէ, որոնց մասին տրուած տեսակ և հոգածութիւններու կորուստ խուճեր, նիհար, տժգոյն եւ տկարակազմ բռնած է զիրենք։

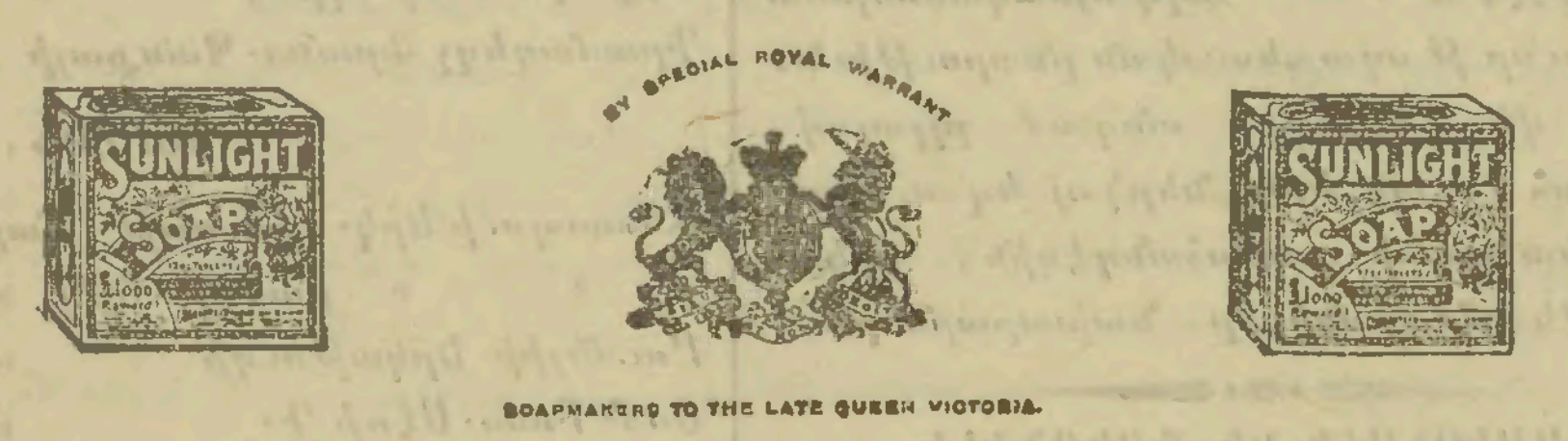
Այս դասակարգը գործածելու, ուժովցնելու եւ անոնց երեսին գոյները բերելու համար ազդու, զօրաւոր եւ մինչ հիմ մանկական ամենուն դիւրամարսելի դեղ մը պէտք էր։ Անոր այս դեղը ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է, որ հիմա ինքն շատ աւելի iron պարունակելով համեղ, անոր պէս քանիշ չէ, անկէ աւելի դիւրամարս է եւ խիստ քաղցրահամ։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ յաւետ կ'օգտէ եւ անհրաժեշտ դարման մ'է, տկարակազմ, նիհար ու տժգոյն անձանց, հիւանդութիւնէ ապաքինողներու եւ որբանոցի համար։

Այս գինիին բաղադրութեան մէջ iron զատ, մեծ քանակութեամբ ալ քաճեն կայ, որուն կազդուրիչ, զօրացուցիչ ու վերանորոգիչ ազդեցութիւնը հանրածանօթ է։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ ազդեցութիւնն աշխարհի ամէն կողմն հռչակուած ըլլալով, շատ մը չարամտողներ անոր կեղծն ու խարդախեալ նմանութիւնը պատրաստած են ու կը շահին մեծամասնութեան հաւատացնել թէ, անոնք ալ Նուրիի նմանօրինակ գինիին ազդեցութիւնն ունին։ Բացարձակապէս պէտք չէ հաւատալ ըսածնին այս կարգի խաբէական խօսքերու, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ Է ՄԻԱՅՆ ԱՊԱՊԱՀՈՎԸ։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն եւ դեղավաճառներուն մէջ։

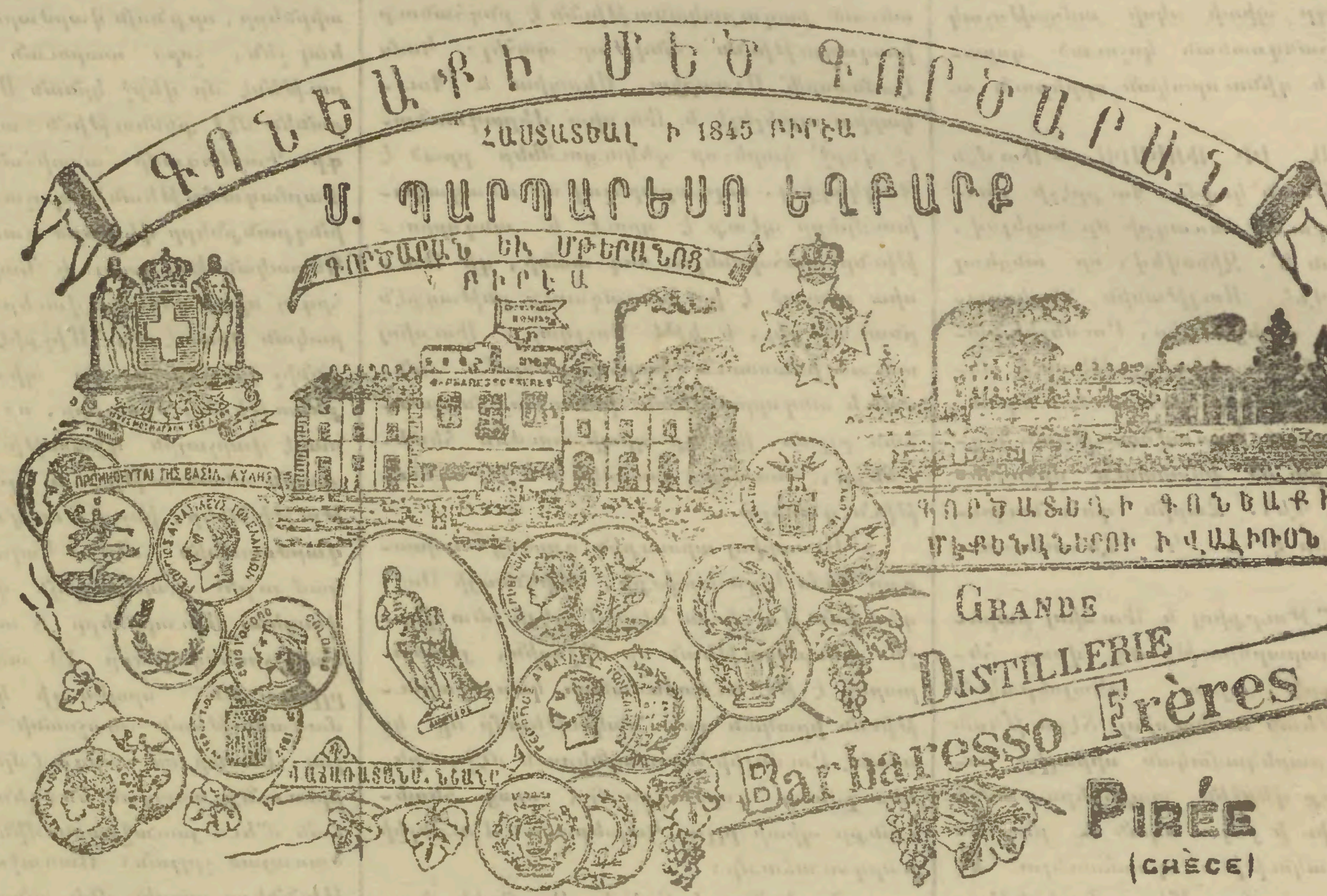

Եւրոպէ ելլի պիր խաւրէ իլէ չամաշըրլարընը երգամաց վէ կիրլէրն մուհաֆազա իթմէք արզու իտէնլէր

ՍԱՈՒՆԼԱՅԹ (SUNLIGHT)

ՍԱՊՕՆԸՆԸ ԻՍԹԻՄԱԼ ԻԹՄԷԼԻՏԸՐԼԱՐ։

Իշպու սապօն եալընըզ չամաշըր երգամաց իչիւն գուլլանըլըպ, չամաշըրլարը ասլա բարչալամազ վէ Ֆըվգէլատէ գօլայլըգլա քիրլէրի չըգարըպ գար կիպի պէյաս իտէր։

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քոնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական հոկայ գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։ 1875 և1888ի յունական արուեստահանդէսը, 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտոյի և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները միահամուռ հաստատած են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քոնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ ընտիր և ի հաստատութիւն' վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաեւ մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու վկայութիւնք։ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քոնեաքին տրուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն աւելորդ է թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և սպառումը' առաջին աստիճանի, մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ։

Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուի նաեւ, բեռ կշռելու համար բնաւ չաւրող օինօպինօ քանիօներ, Ցուննաստանի ընտիր օճառ և հելլենական բերքեր, արտադրութիւններ ու ձեռարուեստներ։

Մենավաճառեալ պատեւ) Արծաթ Խան Ս. Փրկչի) Հայթայթիչ որքանական տան Ն. Վէն. Ցուննաստանի Թագաւորին — 50—33

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Կ. Պոլիս. — Առ Պ. ԱԹԱՆԱՍ Մ. ՔԱԼՕԽՐԻՍԹՕ Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ — Կալաթա

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պոլիս, Մահմուտ—Փաշայի Եօլուգը, Թ. 271

Վաճառատանս մէջ կ'ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ շաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաև եւրոպացիներու և անուան տօնախմբութեան օրերու համար տեսակ տեսակ շաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մ'ալ ունենալով վաճառատունս, յանձնարարուած անուշներն և զանազան շաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կ'պատրաստուին։ Վաճառատանս մէջ կ'գտնուին նաեւ ֆնդուկ և ուրիշ տեսակ շաքարներու ձուք մթերքները։

Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւններ մեծ փութով կ'կատարուին։ Գիները շատ աժան են։

ԽԱՉԻՆԷՐ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խաչինէր Խասաւ Շահանէէ գնեթրաթօյու [illegible]
16 Շուպաթ 318 — 3—1

* *

Խաչինէր Խասաւ Շահանէէ [illegible]
16 Շուպաթ 318 — 1—3

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cº

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ տարած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին' Բերա, Շիշլի Ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

Բերա) Շիշլի Ճամբայ Պօն—Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին.

Ղալաթա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին եաևը.) Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց Թիւ 13.

Սկիւտար, Չարշի Պոյու, Թիւ 120.

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շիշլի Ճամբայ, Թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օղլու Սարգիս Պէյի տունը։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Նօ 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԴԷՊԷՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԿԸ

Ել. կ'աւարտի պ[illegible] Դ. երեսի Թերթօնը, Դրամին Ջոհերը, որ այնքան մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացուեցաւ, հասկաւալ իր երջանկութեան, զի պարտաւորուեցանք անոր կցել նաեւ Սէրոյ Զոհերը, որ պարզօրէն շարունակութիւնն էր առաջինին։

Վէպը զոր պիտի հրատարակենք այս Ուրբաթ օրէն սկսեալ, վերջին հեղինակութիւնն է, վերջին յիշատակը Քսավիէ տը Մօնդէբէնի, մահուընէն հազիւ տարի մ'առաջ գրուած։ Այս յոյժ սրտաչարժ վէպն իբր թերթօն հրատարակուած է Բըթի Ժուռնալի մէջ, որուն միլիոնաւոր ընթերցողները մեծ հաճոյքով կ'կարդային մինչ հաշակաւոր վիպագրին գործերը։ Քսավիէ տը Մօնդէբէնի այս վերջին հեղինակութիւնն ի վեր կ'հանէ դատական սխալ մը, ինչպէս Բաթոյին Ջոհը, բայց այս անգամ բոլորովին տարբեր տեսարաններով և տարբեր դէպքերու ճարտարահիւս հանգոյցով մը, որ սկիզբէն մինչև վերջը վառ կ'պահէ հետաքրքրութիւնը, առանց ամենափոքր ձանձրոյթ մը պատճառելու։ Արդէն Մօնդէբէնի վիպագրական ասպարէզն հայ կ'կոյնայ որ դէպքերու մշտափոփոխ պատկերներով և տեսարաններու գիտական և վարպետ յօրինումով իր պատմութեան գերեն կ'ըն է ընթերցողը, որ շատ անգամ քունն խոկ կ'մոռնայ ու հև ի հև կ'կարդայ, մերթ տարաշտային յուզումներով արցունքներ վաստկելով, թէ ինչ հոգեւոր եղերակ չափազանց զգլխելու մեջ պատկեր տալու համար։ Ներու ամէն ու մերթ չափազանց զգլխեցնող էֆրագործներու Նորին դարձուած գեղեցկութեան պատճառ կ'ըլլան։ Մոնդէբէն վերջին ծայր ճիշդ է իր նկարագրութիւններուն մէջ, և իր երկերը դատական, ընկերական, գեղարուեստական աշխարհի ճշմարիտ ուսումնասիրութիւններ են շատ անգամ։

Դ. երեսի այս նոր Թերթօնին ընթերցումը կ'յանձնարարենք ամէն անոնց որք հաճելի և հրահանգիչ ժամանցի մը ձեւին տակ վայելել կ'ուզեն Բարիզի իրական կեանքին մէջ յուզումնալից դրուագը։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (71)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԴԷՊԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՋՈՀԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՐՔ

ՄԱՅՐՆ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

ԽԲ.

—Ձեր խորհուրդին պիտի հետեւիմ, ըսաւ Պասոնն և տասն վայրկենէն Հէքդորի տունը ժամանեց։ Սենեկապանը, որ սիրտ հագած էր և աչքուր գէմքը մ'ունէր, յորդանօք ընդունեց զինք։—Թղթապահարանէն խմացուցին ինծի թէ հոյսարար դատավարին հոս կ'գտնուի, ըսաւ Սէգոր։

—Այո՛, Պարոն։ Սիրելի և ազդուցեալ աւրոյս Թուղթերը կ'ցուցակագրէ։

—Հաճեցէք իմ գալս ծանուցանել իրեն։ Կարեւոր և արդիւնական գերկոյց մը ունիմ հաղորդելու։

—Շատ աղէկ, Պարոն։

Թուղթերու ցուցակագրութիւն բաժերը լմնցուց, Ֆօսաու ընդունած էր։ Հաւատարար դատաւորը պիտի գտնէր Լիւսիլ Կոնթիէի ի նպաստ կտակագիրը։ Ինչ Սէգոր ձեռքն ունէր ուրիշ կտակագիր մը, որով բովանդակ հարստութիւնը կ'թողուր Ժըրվէյ Լէնէնի։ Այս թուղթը, որ չորսթ մ'առաջուան Թուղթերու կ'կրէր, միւսը կ'ոչնչացնէր։ Եւ յետոյ, Լիւսիլ Կոնթիէ մեռած կամ անյայտ եղած էր։ Սէգոր մինչ չէ ալ ուշադրութեան սենեկին դրան առջև հետեւեցաւ սենեկապանին։—Տէր Պասոնը, ըսաւ ծառան դուռը բանալով, Պարոն տը Ֆօսաու, կարեւոր գերկոյց մ'ունենալով ձեզ հաղորդելու, կ'խնդրէ որ հաճիք ընդունիլ զինք։

—Ներս բերէք, պատասխանեց դատաւորը։

Սէգոր ներս մտաւ, ողջունեց և ապա ըսաւ։—Իսծի հաղորդելիք բա՞ն մ'ունիք, հարցուց պաշտօնատարը։

—Այո՛, պատասխանեց Սէգոր արտաքին կերպով հանդարտ, թէև դէմքին ժպտութիւնը խորին յուզում մը կ'մատնէր։

—Ի՞նչ բանի վրայ է։

—Հանգուցեալ Հէքդոր տը Բասդէլ Վիվանի վրայ։

—Ա՜հ։

—Բարեգէն բացակայ էի։ Այս առտու գալով, իմացայ ամենատխրելի և լաւագոյն բարեկամիս մեռնելն ողբերգական մահը։

Հաւատարար դատաւորը խմնարհեցաւ Ֆօսաու շարունակեց.—Ձեզ քով ունենալով կտակագիր մը, զոր իմ պաշտօնութեանս յանձնած էր քանի մ'օր առաջ գրած մէկ արտայայտ նամակով, որ գիտ ընդհանուր կտակակատար կ'կարգէ և զոր պատիւ պիտի ունենամ ձեզ տալու, կարծեցի թէ պարտաւոր էի ձեզ յայտնել Մ. տը Բասդէլ Վիվանի վերջին կամքը։ Թողութեան դուռի, ուր կ'յղացուի սեանիկ ձեզ։ Հոնկէ հոս ղրկեցին զիս։

—Շատ աղէկ ըրիք, Միւսիւ, պատասխանեց դատաւորը։ Բայց արդէն թուղթ գրուած և ստորագրուած կտակագիր մը գտանք։

—Թերեւս իմ ձեռքս գտնուածին կրկին օրինակն է, պատասխանեց Ֆօսաու, և դատաւորին առաւ կնքուած պահարան մը և բաց նամակ մը։—Այս նամակը, ըսաւ, ինչպէս որ պատիւ ունեցայ ըսելու, կտակագրին հետ ղրկուած էր։

Նամակն ու կնքուած պահարանը դատաւորին ձեռքն անցնելուն պէս, դուռ մը բացուեցաւ և երեւցաւ Իշխան Հէքդոր տը Բասդէլ Վիվան, որ կազմ ունենալով Լիւսիլը ձախ կողմը Արմանդ տը Լօժէրիլը և ետևէն Տանիէլ Կայէտն և երկու ոստիկաններ։—Սգու եօսեցէք, Միւսիւ տը Ֆօսաու, ըսաւ Հէքդոր։ Դուք խօսքերու մը և մարդասպան մ'էք։

Սէգոր Թակարդի մէջ ինկած գազանի մը պէս մռնչեց և ուզեց դուրս խոյանալ։ Բայց ամէն դրան առջև ոստիկաններ, ըմբռնէր ի ձեռին։—Պարոն տը Ֆօսաու, ըսաւ Ընդհանուր Դատախազի փոխանորդը, խարդախութեան և սպանութեան ոճիրներով ամբաստանուած էք։ Ուղղեցէք Մ. տը Բասդէլ Վիվանն սպաննել ծեր Սօրոյի ձեռքով, Սրափիւնի գիւղակին մէջ։

Սէգոր, կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով, դալուկը ծաեց բռնած և անէացած գիրքով։—Եւ ես, ըսաւ Լիւսիլ, որ ավիրատոյն երեսը կ'նայէր մինչ և ամեն որ դիմադծերը կ'ուսումնասիրէր, կ'ամբաստանեմ այս մարդը թէ փորձեց սպաննել զիս Պառ կղզիի ամբարանոցին մէջ։ Ծեր ըլլալ թէ պարտաւոր էի ձեզ յայտնել Մ. տը Բասդէլ Վիվանի վերջին կամքը։ Թողութեան դուռը, ուր կ'յղացուի սեանիկ ձեզ։ Հոնկէ հոս ղրկեցին զիս։

—Ա՛ն, պոռացին Հէքդոր և Տանիէլ Կայէտ։ Ա՛ն։

—Այո՛, ան որու դէմքը քննդակուեցաւ յիշողութեանս մէջ, և զոր կ'ճանչնամ, հակառակ իր ծպտումին։ Ա՛ն..., Միւսիւ Ֆի՛ն։

Տանիէլ Ֆօսաուի քով վազեց, մէկ ձեռքով կոկորդէն խլեց և միւսով ակնոցները դուրս ցատկեցուց։ Արհեստական աչքը։—Բիէռ Բօռնօ՛, Բիէռ Ռէմօ՛ն, ըսաւ կատաղի յաղթութեան շեշտով մը։ Վե՛րջապէս...

=Եւ աւարիկ իր մեղսակիցներն, Տանիէլ բարեկամ, աւելցուց Բիքօլէ որ ներս կ'մտնէր խելայեղ Ժըրվէյէն առաջ մղելով։ Ասիկա ֆիւմանչո՞ն է։ Օրիորդ Լիւսիլ։

—Բրէժէյի կամուրջին կի՛նն է, կը ճանչնամ։

=Եւ Պառ կղզիի ամբարանոցին տէրը, աւելցուց Սէգոր—Բի, Ֆաննի Վէրնօն է, Բուրպվուայի որդեգրուհին։

—Ձերբակալեցէ՛ք զայնք, հրամայեց Մ. տը Լօժէրիլ։

=Տէր, ըսաւ Բիքօլէ Արմանի ականջին վար, խնդրեմ, հաճեցէք հարցնել Բիէռ Ռէմօնի թէ ո՞վ էր այն ներկայացուցիչն որ 12 միլիոն Փր. առած էր Օր. Լիւսիլ Կոնթիէի հաշւոյն։

Ֆօսաու լռած էր։ Գլուխը վերցուց, մինչ աննկարագրելի կատաղութեան արտայայտութիւն մը նկարուեցաւ դէմքին վրայ։—12 միլիո՞ն, կրկնեցին ներկաները զարմանքով և Լիւսիլ' ապշութեամբ։

=Այո՛, Օրիորդ։ Ձեզ գտնելէ առաջ, կարծեմ թէ բաւական սիրուն բարեկեցութիւն մը պիտի շահեցնեմ ձեզ։ Երբ մարդ 12 միլիոն ունի, կրնայ բանէ մը չզրկուիլ։ Կարդացէք, Միւսիւ տը Լօժէրիլ։

Բիքօլէ գրպանէն հանեց Նիւ Եօրք Հէրալտի թիւը, բացաւ և Արմանի ցոյց տալու յօդուածը, զոր թարգմանեցինք արդէն։—Արդարև, Օրիորդ, ըսաւ երիտասարդ պաշտօնատարը կարդալէ ետքը, 12 միլիոն Փրանք կ'ժառանգէք։

=Գիտէի թէ տասնեակ ժառանգութիւն մը կար. Միւսիւ, պատասխանեց Լո Ֆօվէտ, բայց կ'կարծէի թէ աս տասնեակն 300,000 Փր. էր, և բնաւ խօսքը չըրի, որպէս զի աժուանութեանս օրն անակնկալ մ'ընեմ Հէքդորի։

—Ըսել է փոխանորդագիր մը ստորագրեցի։

=Այո՛։

—Որո՞ւ յանձնեցի'ք ձեր փոխանորդութիւնը։

=Մալըէրգիւիի։

—Մալըէրգիւի՛, իմ աղջի վարպե՛տս, ըսաւ Բիքօլէ։ Ա՛հ, անզգամը...։

=Օ՛ն, մանաւանդ Ֆօսաու, ամէն բան փլաւ, կործանեցաւ։ Ա՛լ կորսուած ենք։

Արման տը Լօժէրիլ Մ. տը Բասդէլ Վիվանի դրասեղանին առջև նստաւ, թղթապահարանէն հանեց պաշտօնական գիրերով կնքուած թուղթ մը, պատրաստ տեղերը լեցուց և ստորագրեց։—Միւսիւ Կայէտ, ըսաւ ոստիկանին, աւարիկ հրամանագիր մը։ Երկու հոգի առէք և գացէք ձերբակալեցէք Մալըէրգիւին։ Բանտ տարէք և յետոյ մեր պաշտօնարանն եկէք։

Ժամ մը ետքը, Մալըէրգիւի բանտ նետուած էր Ֆօսաուի և Ժըրվէյ Լէնէնի կամ Ֆաննի Վէրնոյի հետ։

* *

Մալըէրգիւի ամէն բան պատրաստած էր Դոնա տը Օռօսի Մարքիզուհիին և Ֆէրնան Վոլիէի ամուսնութեան համար։ Բաղդաւորապէս ան սպասելիներէն մէկը խառնուած էր փառ 3րդ Միւրիլլօ փաղոցի ապարանքին երթալ, ամուսիններուն Այո՛ն արձանագրելու համար։

(Շար.) — Թարգմ. Լ. Փ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ